

SAVAŞA RAĞMEN EĞİTİM KONGRESİ

Kazanım:

Kurtuluş Savaşı'nın yaşandığı ortamda Atatürk'ün Maarif Kongresi yaparak Türkiye'nin millî ve çağdaş eğitimine verdiği önemi kavrar.

Eğitim Mustafa Kemal'in en önem verdiği alanlardan biriydi. O, bir milletin geleceği üzerinde oynadığı rolü çok iyi biliyordu. Bu yüzden Ankara'da genç Türkiye'nin eğitim politikasını belirlemek, millî ve çağdaş bir eğitim için yapılacak çalışmaları planlamak üzere öğretmenlerin katılacağı bir **Maarif (Eğitim) Kongresi** organize edilmişti. Ama Kongrenin yapılacağı zaman gelince Kütahya- Eskişehir Savaşları tüm şiddetiyle sürüyordu. Bunun üzerine Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Bey, Mustafa Kemal'e gelerek dilerse kongrenin ertelenebileceğini iletti. Ama Mustafa Kemal, buna gerek olmadığını, kongrenin toplanmasını istedi. Maarif (Eğitim) Kongresi **15 Temmuz-21 Temmuz 1921** tarihleri arasında 180 öğretmenin katılımı ile Ankara'da toplandı. Mustafa Kemal'e kongreye katıldı ve bir konuşma yaptı.

YORUM: *Mustafa Kemal'in savaş ortamında bile bu eğitim kongresini toplaması Eğitim'e verdiği önemi gösterir.*

MUSTAFA KEMAL "BAŞKOMUTAN" OLUYOR

Kütahya-Eskişehir Savaşında Türk ordusunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi TBMM'de tartışmalara neden oldu. "Ordu nereye gidiyor" denildi. Hatta meclisin Kayseri'ye taşınması gündeme geldi. Bu gelişmeler üzerine Mustafa Kemal, **5 Ağustos 1921**'de TBMM'nin tüm yetkilerini (yasama, yürütme, yargı) aralık 3 ay süreyle Başkomutanlığa getirildi. Mustafa Kemal'in üç ay süreyle meclisin yetkilerini istemesinin nedeni savaşın zor şartlarında HIZLI KARAR ALIP UYGULAMAK içindi.

ANADOLU ĞNSANIN BÜYÜK FEDAKÂRLIĞI

Kazanım:

Türk milletinin millî birlik, beraberlik ve dayanışmasının ifadesi olarak Tekâlif-i Milliye Kararlarının uygulamalarını inceler.

Kütahya-Eskişehir Savaşlarının ardından ordumuz Sakarya'nın doğusuna çekilmişti. Kısa aralıklarla arka arkaya girilen üç savaş (Birinci İnönü, İkinci İnönü ve Kütahya-Eskişehir) ekonomik kaynakları oldukça zorlamıştı. TBMM Hükümeti'nin Yunanlılara yeniden büyük bir savaşa hazırlandığı dönemde ekonomik sıkıntıları giderebilecek kaynaklara ihtiyaç vardı. Bunun değişik alternatifler gözden geçirildi. Önce vergilerin artırılması düşünüldü. Ancak topraklarının işgal altında olması ve köylünün geçim sıkıntısı içerisinde bulunması nedeniyle vazgeçildi. Gümrük Vergisi artırmak da işe yaramazdı önemli limanlar işgal altındaydı. Bu sırada Yunanlılar taarruza geçeceği haberi gelince acilen önlem alınması gerekti. Bu gelişmeler üzerine Başkomutan Mustafa Kemal, ordumuzun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla **7-8 Ağustos 1921'DE TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ**'ni yayınladı.

Tekâlif-i Milliye emirleri neler içeriyordu?

Tekâlif-i Milliye Emirlerinin içeriğindeki maddeler şunlardı:

*Her il ve ilçede Tekâlif-i Milliye komisyonu kurulacak.

*Her aile birer takım çamaşır, birer çift çorap, çarık hazırlayıp komisyona verecek.

*Tüccarın ve halkın elinde bulunan her türkû yiyecek ve giyecek maddelerinin yüzde kırkı bedeli sonradan ödenmek üzere komisyona teslim edilecek.

*Halk, elinde bulunan taşıma araçları ile ayda en az yüz kilometre ulaşım yapacak.

*Sahipsiz mallar komisyonun denetiminde olacak, halkın elindeki silah ve cephane üç gün içinde komisyona teslim edilecek.

*Ülkede var olan tüm teknik araç ve gereçler ordunun hizmetine verilecek; benzin, vakum, gres, makine yağları, vazelin, otomobil ve kamyon lastiği, tutkal, telefon makinesi, kablo, pil, çıplak tel ve bunlar benzer stokların yüzde kırkı ordunun hizmetine sunulacaktı.

*Tekâlif-i Milliye emirlerinin yayınlanmasının ardından; Türk halkı milli birlik, beraberlik ve dayanışmanın en güzel ifadesini göstererek ordusuna destek olmak için elinden gelen her şeyi yapmış ve emirlerin gereğini yerine getirmiştir.

YORUM: *Tekâlif-i Milliye emirlerinin uygulanışı Türk milletinin Milli Mücadele'de verdiği önemli bir dayanışma örneğidir. Bu dayanışma milletin birlik ve beraberliğini sağlamış; böylece Türk milletinin ve Türk vatanının bağımsızlığı elde edilmiştir. Türk milleti vatanın kurtarılmasında büyük destek vermiştir. Kadını erkeği ile tüm varlığını ortaya koymuştur. Kağnısı ile cephane taşıırken donarak şehit olan Şerife Bacı, İstanbul'dan gemilerle gelen cephaneyi kıyıya taşıyan İnebolulu sandalcılar, orduya malzeme taşıyan deveçiler bunun en güzel örnekleridir.*

DİRİLİŞİN DESTANI: SAKARYA

Kazanım:

Sakarya Meydan Savaşı'nın ve Büyük Taarruz 'un kazanılmasında Atatürk'ün rolünü fark eder.

Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askerî başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.

Kütahya-Eskişehir Savaşlarının ardından Türk ordusu Sakarya'nın doğusuna çekilmişti. Mustafa Kemal 5 Ağustos 1921'de 3 ay süreyle Başkomutanlık Yasası ile Başkomutan olmuş ve Türk ordusunun ihtiyaçlarını karşılamak için Tekâlif-i Milliye emirlerini yayınlamıştı. Yunanlılar Türk ordusu çekildiği mevzilere tam tutunmadan, ihtiyaçlarını tam karşılamadan kesin sonuç olmak için **23 Ağustos 1921** tarihinden itibaren Sakarya nehrini birkaç yerinden geçip 100 kilometrelik bir cepheden Türk ordusuna saldırmaya başladılar. Yunan ordusu her bakımdan Türk ordusundan

güçlü idi. Böyle bir ortamda Başkomutan Mustafa Kemal, yeni bir taktik uyguladı. Dünya askerlik literatürüne girecek yepyeni bir kavramdı bu: TOPYEKÜN SAVAŞ... Tüm ordulara şu emir verildi: **“Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaş kanı ile sulanmadıkça terk olunamaz. Onun için büyük küçük birlikler, ilk durabildiğı noktada tekrar düşmana karşı cephe teşkil edip devam eder. Yanındaki birliğin çekildiğini gören birlik ona uymaz. Bulunduğı yerde sonuna kadar dayanmaya zorunludur.”** Bu emri alan her birlik, her asker vatan topraklarını sonuna kadar savunmaya başladı. 23 Ağustos’ta saldıran Yunanlılara karşı 11 Eylül’de üstünlük Türk ordusuna geçti. 22 gün 22 gece süren savaştan sonra Türk ordusu 13 Eylül’de Yunan ordusunu Sakarya’nın batısına attı! Böylece Sakarya Savaşı Türk zaferiyle sona erdi. **1683 II. Viyana Kuşatmasından beri devam eden Türk gerileyişi bu savaşla sona erdi.**

Sakarya Savaşı'nda tarafların konumunu gösteren harita

YORUM: Savaşı askeri dehası ile mükemmel şekilde yöneten, TOPYEKÜN SAVAŞ taktiğini kullanan Mustafa Kemal’in savaşın kazanılmasında büyük payı vardır.

SAKARYA SAVAŞINDAN SONRAKİ GELİŞMELER:

1-Mustafa Kemal’e Gazi ve Mareşal Rütbesinin Verilmesi (19 Eylül 1921):

Savaşı Başkomutan olarak yöneten, attan düşüp kaburga kemiğini kırmasına rağmen idareyi elinden bırakmayan Mustafa Kemal’e, TBMM tarafından 19 Eylül 1921’de “Gazi” ve “Mareşal” unvanları verilmiştir.

2-Kars Antlaşması (13 Ekim 1921):

Sovyet Rusya ile Birinci İnönü Savaşı’ndan sonra Moskova Antlaşması yapılmıştı. Ama Ermenilerle yapılan Gümrü Antlaşması’nda Türkiye’ye bırakılan bazı toprakların durumu tam netleşmediği için Kafkas Cumhuriyetleri olan Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan ile de Kars Antlaşması yapıldı.

KARS ANTLAŞMASI	
Tarih	13 Ekim 1921
Taraflar	Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan / TBMM
Yapıldığı yer	Kars
Yapılma nedeni	Doğu sınırlarını güvenceye alma isteğı.
Önemi	Bu antlaşma ile Doğu sınırlarımız kesin olarak çizildi.

3-Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921):

Sakarya Savaşı’na kadar Türkler ile antlaşmaya yanaşmayan Fransızlar, antlaşma için görüşme yapmaya başladılar. Fransız heyeti Sakarya savaşının kazanılmasından bir hafta sonra Ankara’ya geldi. Yapılan görüşmelerden sonra 20 Ekim 1921’de Ankara Antlaşması imzalandı.

ANKARA ANTLAŞMASI	
Tarih	20 Ekim 1921
Taraflar	Fransa / TBMM
Yapıldığı yer	Ankara
Yapılma nedeni	Fransa’nın Kurtuluş savaşının başarıya ulaşacağına inanması. Anadolu’dan çekilmek istemesi.
Önemli maddeleri	<p>*Taraflar arasında savaş durumu sona erecekti.</p> <p>*Türkiye-Suriye sınırı, İskenderun ve Hatay illeri dışarıda bırakılacak şekilde belirlenecekti.</p> <p>*Antlaşma imzalandıktan sonra Fransız birlikleri Hatay hariç işgal ettikleri Türk şehirlerinden çekilecekti.</p> <p>*Türkiye Selçuklu Devletinin kurucusu Süleyman Şahın mezarının da içinde bulunduğu Caber Kalesi, Türk Bayrağı altında ve Türk askerlerinin koruyuculuğunda Türkiye’nin mülkü olarak kalacaktı.</p> <p>*İskenderun (Hatay) Bölgesi için özel bir yönetim kurulacak. Bu bölgede oturanlardan Türk olanlar kültürlerini geliştirmek için her türlü haktan yararlanacaktı. Türkçe burada resmi dil olacaktı.</p>
Önemi	<p>1-Fransa gibi önemli bir İtilaf devleti TBMM’yi tanıdı. (Bu antlaşma ile İtilaf devletleri arasındaki birlik parçalanmış oldu.)</p> <p>2-Bu antlaşma ile Güney cephesi kapandı. Buradaki birlikler Batı Cephesine gönderildi.</p> <p>3-Hatay’ın bir Türk Şehri olduğu Fransızlar tarafından kabul edildi.</p> <p>4-Fransızların desteğinden yoksun kalan Ermenilerin bu bölgeleri ele geçirme hayali son buldu.</p>

Cephede askeri zaferler elde eden Mustafa Kemal Paşa, masa başında da siyasi zaferler elde etmiştir. Sakarya zaferi de dış politikada Türkiye lehine (Ankara Antlaşması ve Kars Antlaşması) sonuçlar doğurmuştur.

HAYAT VEREN ZAFER: BÜYÜK TAARRUZ

Kazanım:

Sakarya Meydan Savaşı'nın ve Büyük Taarruz'un kazanılmasında Atatürk'ün rolünü fark eder.

Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askeri başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.

Türk ordusu Sakarya Savaşının ardından neden hemen taarruz etmedi, bir yıl bekledi?

Sakarya Savaşı'ndan sonra önemli güç kaybına uğrayan Yunan ordusu köyleri ve demiryolu tahrip ederek Afyon-Kütahya-Eskişehir hattına çekilmişti. Türk ordusu Yunan ordusuna kesin bir darbe vurmak için hemen taarruza geçecek durumda değildi. Mevsimin de kışa yaklaştığı dikkate alınarak çok iyi bir hazırlık yapıldıktan sonra taarruza geçilmesine karar verildi. Türk ordusu büyük bir gizlilik içerisinde taarruz hazırlıklarına başladı. Bu arada 20 Temmuz 1922'de 3 ay süreyle verilen Mustafa Kemal'in başkomutanlık yetkisi süresiz uzatıldı.

YORUM: Mustafa Kemal'in Sakarya Savaşı'nda sonra Büyük Taarruz için bir yıl beklemesinin nedeni ordunun taarruza hazır olmaması ve taarruz için hazırlık yapılmasıdır.

BÜYÜK TAARRUZ BAŞLIYOR...(26 AĞUSTOS 1922, SABAH 05.30)

Bir yol boyunca taarruz hazırlığı yapan Türk ordusu, asker ve malzeme bakımından eksiklerini tamamladıktan sonra harekete geçti. 26 Ağustos 1922 sabahı, Kocatepe'de sabah 05.30'da topçu ateşi ile taarruz başladı. Silahları elinden alınmış, ordusu dağıtılmış bir millet, "hiç'ten yola çıkarak bu noktaya gelmişti. Bu noktaya gelmesinde bağımsızlık aşkı ve inancı büyük rol oynamıştı. Büyük Taarruz'un amacı düşmanı tamamen yurttan atmak.

Büyük Taarruz, Yunanlılarının Eskişehir yönünden bir taarruz bekledikleri için Afyon yönünden başlatıldı. 27 Ağustos'tan itibaren Türk ordusu üstünlüğü ele geçirdi. Mevzilerini kaybeden Yunan ordusu çekilmeye başladı.

BAŞKOMUTANLIK MEYDAN SAVAŞI (30 AĞUSTOS 1922)

30 Ağustos 1922 günü Yunan ordusu Dumlupınar'da kuşatıldı. O günkü savaşı doğrudan Başkomutan Mustafa Kemal Paşa yönetti. Düşmanın ana kuvvetleri burada imha edildi. Bu savaşa tarihimizde "Başkomutanlık Meydan Savaşı" denir.

31 Ağustos'ta Eskişehir dolaylarındaki Yunan orduları da bozguna uğratıldı. Dağılan Yunan askerleri bozgun halinde kaçmaya ve sahil şehirlerine ulaşmaya çalışıyorlardı.

"Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir ileri!" (1 Eylül 1922)

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, 1 Eylül 1922'de "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir ileri!" emrini verdi. 2 Eylül'de Uşak yakınlarında Yunan Başkomutanı Trikopis ve çok sayıda Yunan askeri esir alındı. Türk ordusu 6 Eylül'de Balıkesir'e, 9 Eylül'de İzmir'e girdi. 18 Eylül itibarıyla Batı Anadolu'da tek bir düşman askeri bile kalmadı. Böylece Anadolu'da Yunan işgali sona erdi.

Önemli	Büyük Taarruz ile birlikte Kurtuluş Savaşının askeri safhası sona erdi. Siyasi safhası başladı. İtilaf Devletleri ateşkes teklifinde bulundular.
--------	---

BATI CEPHESİ SAVAŞLAR TABLOSU			
Sıra	Savaş	Tarih	Sonuç
1	Birinci İnönü	6-10 Ocak 1921	Zafer
2	İkinci İnönü	23 Mart-1 Nisan 1921	Zafer
3	Kütahya-Eskişehir	10-24 Temmuz 1921	Yenilgi
4	Sakarya	23 Ağustos- 13 Eylül 1921	Zafer
5	Büyük Taarruz	26 Ağustos- 18 Eylül 1922	Zafer

SAVAŞA SON VEREN BELGE: MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (11 EKİM 1922)

Kazanım:

Sakarya Meydan Savaşı'nın ve Büyük Taarruzun kazanılmasında Atatürk'ün rolünü fark eder.

Türk milletinin Kurtuluş Savaşı sürecinde elde ettiği askeri başarılarının ulusal ve uluslararası etkilerini değerlendirir.

Batı Anadolu, Büyük Taarruz sonrası Yunan işgalinden kurtarılmıştı. Şimdi sıra İtilaf Devletlerinin işgali altındaki İstanbul'a ve Yunan işgalinin devam ettiği Doğu Trakya'ya gelmişti. Büyük Taarruz'un ardından Türk ordusu yönünü kuzeye çevirdi. İstanbul ve Çanakkale üzerine yürümek için hazırlanmaya başladı. Bu gelişme üzerine İngilizler telaşa kapıldı. Aslında amaçları Boğazları ve Doğu Trakya'yı Türklere vermemekti. Ama İtilaf Devletlerinin diğer tarafları olan Fransa ve İtalya'nın İngiltere'yi yalnız bırakması ve İngiliz kamuoyunda Türk kurtuluş savaşını haklı bulan bir görüşün ortaya çıkması üzerine İngilizler Türk tarafı ile 3 Ekim'de ateşkes görüşmelerine başladılar.

ATEŞKES GÖRÜŞMELERİ BAŞLIYOR...

Ateşkes görüşmeleri için TÜRKİYE, İNGİLTERE, FRANSA ve İTALYA, Mudanya'da (Bursa) bir araya geldiler. Ateşkes görüşmelerinde Türk tarafını İSMET PAŞA temsil etti. Asıl düşmanımız ve savaştığımız taraf olan YUNANİSTAN ateşkes

görüşmelerinde yer almadı; onları İngiltere temsil etti. (Bu durum Yunanlıların İngilizler tarafından desteklendiğinin açık kanıtıdır.)

Konferansın en önemli iki gündem maddesi: Doğu Trakya'nın Yunan kuvvetleri tarafından boşaltılıp Türklere teslim edilmesi ile Boğazlar ve İstanbul'un durumuydu. İngilizler Türk tarafının isteklerinin karşısında oldukları için görüşmeler çok sert bir havada geçti. Sonuçta 11 Ekim 1922'de görüşmeler Mudanya Ateşkes Antlaşmasının imzalanması ile sona erdi.

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI

Mudanya'da Ateşkes antlaşmasının maddeleri şöyleydi:

1-Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki çatışmalar sona erecek,

2- 15 gün içerisinde Yunan birlikleri, Doğu Trakya'dan çekilecek, çekilmenin tamamlanmasının sonra otuz gün içinde; Trakya Türk memurlarına teslim edilecek,

3-Ateşkesin imzalanmasından sonra İstanbul ve Boğazlar TBMM Hükümeti idaresine bırakılacak; Ancak İstanbul ve Boğazlarda bulunan İtilaf kuvvetleri kalıcı bir barış antlaşmasının imzalanmasına kadar İstanbul'da kalabileceklerdi.

Önemli	<ul style="list-style-type: none">*Mudanya Ateşkes Antlaşması, Türk İstiklal Savaşı'nın zaferle sonuçlandığını gösteren ilk diplomatik ve siyasi belgedir.*Mudanya Ateşkes Antlaşması ile İtilaf devletleri Sevr'i gerçekleştiremeyeceklerini kabul etmişlerdir.*Mudanya Ateşkes Antlaşması ile İstanbul ve Doğu Trakya savaş yapılmadan kurtarılmıştır.
--------	--

SANAT VE EDEBİYAT ESERLERİNDE KURTULUŞ SAVAŞIMIZ

Kazanım:

Örnek eser incelemeleri yaparak dönemin toplumsal olaylarının sanat ve edebiyat üzerine yansımalarını fark eder.

Kurtuluş Savaşımız, dönemin yazar ve ressamlarına ilham kaynağı olmuştur. Onlar ortaya koydukları eserlerinde Türk Milleti'nin bağımsızlık ve vatan sevgisi uğruna sergiledikleri büyük fedakârlıkları işlemişlerdir. Bu ressamlar arasında Kurtuluş Savaşını konu olan resimler çizen Halil Dikmen'i ve yazarlar arasında da Halide Edip Adıvar ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nu sayabiliriz.

Kurtuluş Savaşının ilham kaynağı olduğu bazı önemli eserler:

4.ÜNİTE

“ÇAĞDAŞ TÜRKİYE YOLUNDA ADIMLAR” SALTANATTAN MİLLİ EGEMENLİĞE

Kazanım:

Millî egemenlik anlayışının güçlendirilmesi sürecinde saltanatın kaldırılmasını değerlendirir.

Saltanat: Ülkeyi yönetme hakkının bir hanedanın elinde olması ve bu yetkinin haneden üyeleri arasında kullanılmasıdır.

23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılmasıyla birlikte yeni bir devlet kurulmuştu. Yeni devletin ilk anayasası olan 20 Ocak 1921'de kabul edilen bu anayasa, “Türkiye Devleti” adının verildiği yeni devletin dayandığı esasları üç maddesinde özetliyordu. Bunlar:

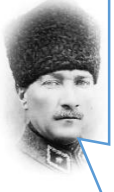
*Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. (Saltanatın hukuki dayanağını ortadan kaldıran bir madde)

*Yasama ve yürütme yetkisi milletin tek gerçek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisine aittir.

*Türkiye Devleti, (devletin adı konuluyor) Büyük Millet Meclisi tarafından yönetilir ve hükümeti de “Büyük Millet Meclisi Hükümeti” adını alır.

1921 Anayasasında görüldüğü gibi egemenliğin bir kişiye, bir aileye, bir zümreye değil millete ait olduğu açık şekilde belirtilmişti. Bu anayasa saltanatın hukuki dayanağını da ortadan kaldırmıştı.

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra İtilaf Devletleri Lozan'da toplanacak barış konferansına İstanbul ve Ankara hükümetlerini birlikte çağırdı. 1921 Anayasasına göre İstanbul Hükümeti'nin Türk milletini temsil etme yetkisi yoktu. Mustafa Kemal, ortaya çıkan bu durum karşısında saltanatın kaldırılmasının zamanının geldiğini düşündü. Mustafa Kemal ve arkadaşları TBMM'ye saltanatın kaldırılması için bir önerge verdiler. Mecliste bu konuda tartışmalar yaşandı. Ali Fuat Paşa, saltanat tartışmalarının yapıldığı bir dönemde mecliste yaptığı konuşmada “Barış görüşmelerinde Türk milletini padişah ve hükümeti temsil edemez, bu görev, milli iradeyi ve milli egemenliği temsil eden Büyük Millet Meclisidir.” Diyordu. Fethi Bey ve İsmet Paşa da onu destekleyerek; “Türk milleti adına ancak millet egemenliğinin temsilcisi olan Ankara Hükümeti konuşabilir” diyorlardı. (Bu konuşmalardan da anlaşılacağı üzere Saltanatın kaldırılmasının bir nedeni de Lozan Görüşmelerinde İstanbul Hükümetini hukuken geçersiz sayıp görüşmelere sadece TBMM Hükümetinin katılmasıydı.) Meclis Başkanı Mustafa Kemal ise mecliste saltanatın kaldırılması ile ilgili yaptığı konuşmadan şu tarihi tespiti yapıyordu:

Hâkimiyet ve saltanat hiç kimse tarafından, hiç kimseye ilim gereğidir diye, görüşme ve tartışmaya verilemez. Hâkimiyet, saltanat, kuvvetle, kudret ve zorla alınır. Osmanlıları zorla Türk milletinin hâkimiyet ve saltanatına el koymuştur. Şimdi de Türk milleti Hâkimiyet ve saltanatını fiilen eline almış bulunuyor.

Mustafa Kemal'in bu önemli konuşmasından sonra Meclis'te 1 Kasım 1922'de kabul edilen bir kanunla halifelik ve saltanat birbirinden ayrıldı. Saltanat kaldırıldı. Kanunda "milli iradeye dayanmayan hiçbir kuvvet ve heyetin" Egemenliğin Türk Milleti adına onun tek ve gerçek temsilcisi olan TBMM tarafından kullanılacağı kesin olarak ortaya konuldu.

ÖZET TABLO:

Saltanatın kaldırılmasının nedenleri:

*Saltanatın milli egemenlik ilkesine uymaması. Bir ülkede iki hükümetin bulunması (İstanbul Hükümeti ve TBMM Hükümeti) milli menfaatlere ters düşmesi

*İtilaf Devletlerinin Lozan'da yapılacak olan Barış Konferansına İstanbul ve TBMM Hükümetlerini birlikte çağırarak çatışmalarından faydalanmak istemeleri.

Saltanatın kaldırılmasının sonuçları:

Hâkimiyet ve saltanat hiç kimse tarafından, hiç kimseye ilim gereğidir diye, görüşme ve tartışmaya verilemez. Hâkimiyet, saltanat, kuvvetle, kudret ve zorla alınır. Osmanlıları zorla Türk milletinin hâkimiyet ve saltanatına el koymuştur. Şimdi de Türk milleti..... Hâkimiyet ve saltanatını fiilen eline almış bulunuyor.

*Egemenliğin Türk milleti adına TBMM tarafından kullanılacağı ortaya konmuştur.

*TBMM Hükümeti yönetimi tek başına ele geçirmiştir.

*İtilaf Devletlerinin Lozan'da Türk tarafını birbirine düşürme planları engellenmiştir.

*Saltanat ve halifeliğin birbirinden ayrılması ile halifelik siyasi gücünü kaybetmiştir. Böylece Türkiye devletinin laikleşmesi yolunda önemli bir adım atılmıştır.

*Osmanlı Devleti resmen sona ermiştir.

ZAFERİN VE BAĞIMSIZLIĞIN TESCİLİ: LOZAN BARİŞ ANTLAŞMASI (24 TEMMUZ 1923)

Kazanım: Sevr ve Lozan Antlaşmalarını karşılaştırarak Lozan Antlaşmasının sağladığı kazanımları analiz eder.

Lozan Barış Antlaşması 20. Yüzyıl başlarında imzalanan ve hâlâ geçerliğini koruyan uluslararası bir belgedir. 20 Kasım 1922'de başlayan görüşmeler 24 Temmuz 1923'te antlaşmanın imzalanması ile sona ermiştir. Görüşmelerde Türk heyetinin başkanlığını İsmet Paşa yapmıştır. Bu heyet TBMM kararları doğrultusunda görüşmeleri yürütmüş bağımsızlığı zedeleyecek hiçbir konuda taviz vermemiştir. Bir ara İtilaf Devletlerinin uzlaşmaz tutumu nedeniyle kesilen görüşmeler yeni bir savaş istemediğinden tekrar başlamış ve sonuna antlaşma imzalanmıştır

LOZAN ANTLAŞMASININ ÖNEMİ

*Kurtuluş Savaşı ile cephede kazanılan askeri zaferler, Lozan Antlaşması ile siyasi zafere dönmüştür.

*Yeni Türk Devletinin bağımsızlığı tüm dünyaya duyurulmuştur.

*Sevr Antlaşması geçersiz hale gelmiş, Irak sınırı hariç olmak üzere Misak-i Milli büyük oranda gerçekleşmiştir.

*İtilaf Devletleri İstanbul'u boşaltmışlar böylece Atatürk'ün "Geldikleri gibi giderler!" sözü gerçekleşmiştir.

*Askeri zaferler siyasi zafere dönüşmüştür.

*Sevr Antlaşması Türk milletine yasama hakkı tanımayan bir antlaşmaydı. Lozan Antlaşması devletlerin eşitliği prensibine göre imzalanmıştır.

SEVR BARİŞ ANTLAŞMASI&LOZAN BARİŞ ANTLAŞMASI KARŞILAŞTIRMASI

GÖRÜŞÜLEN TEMEL KONULAR	Sevr Antlaşması	Lozan Antlaşması LOZAN'IN SAĞLADIĞI KAZANIMLAR
İSTANBUL	İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti olarak kalacaktır, anlaşma şartlarına uyulmazsa şehir Türklerin elinden geri alınacaktır.	İSTANBUL, LOZAN GÖRÜŞMELERİNDE SÖZ KONUSU OLMADI.
BOĞAZLAR	Müttefik devletlerin gemileri boğazlardan serbestçe geçebilecektir. Ayrıca Boğazlarla ilgili her türlü işlem içinde Türk delegesinin yer almadığı uluslararası Boğazlar Komisyonu tarafından yürütülecektir.	Boğazlardan geçişleri, Türk başkanlığında kurulacak uluslararası bir "Boğazlar Komisyonu" düzenleyecektir. Bu durum boğazlar konusunda Türkiye'nin egemenlik hakkını kısıtlamıştır.
DOĞUDAKİ DEVLETLER	Doğuda iki devlet kurulacaktır. (Ermenistan ve Kürdistan)	DOĞU ANADOLU'DA KURULMASI DÜŞÜNÜLEN İKİ YENİ DEVLET LOZAN'DA YER ALMADI.

İŞGALLER	*İzmir ile birlikte Ege bölgesinin büyük bir kısmı ve Doğu Trakya Yunanistan'a verilecektir. *Antalya ve Konya yöresi İtalyanlara verilecektir. *Irak ve Arabistan'daki Osmanlı toprakları İngiltere'de kalacaktır. *Adana, Sivas, Malatya ve Kayseri içine alan bölge ile Suriye Fransa'ya verilecektir.	TÜRKİYE-IRAK SINIRI TÜRKİYE İLE İNGİLTERE ARASINDA YAPILACAK GÖRÜŞMELERE GÖRE ÇÖZÜLECEKTİ.
KAPİTÜLASYONLAR	Kapitülasyonlardan müttefik devletler yararlanabilecektir.	Kapitülasyonlar kaldırılacaktır. (Böylece Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve hukuksal alanlarda gelişmelerini engelleyen unsurlar ortadan kaldırılmıştır.)
ORDU	Türk ordusundaki asker sayısı ve savaş teçhizatı sınırlandırılacaktır.	Orduyla ilgili hiçbir sınırlama getirilmeyecektir.
AZINLIKLAR	Gayrimüslimleri çok geniş haklar tanınacaktır.	Ülkede yaşayan gayrimüslimler Türk vatandaşı sayılacaktır. (Böylece Avrupalıların azınlıkları bahane ederek iç işlerimize karışmaları önlenmiştir.)

Mustafa Kemal, Lozan Antlaşmasını şöyle değerlendirmiştir:

Bu antlaşma, Türk Milletine karşı yüzyıllardan beri hazırlanmış ve Sevr antlaşması ile tamamlatıldığı sanılmış büyük bir suikastın sonuçsuz kaldığını bildirir bir belgedir. Osmanlı tarihinde benzeri görüşmemiş bir siyasi zaferdir.

Lozan Antlaşmasının Türk devleti açısından önemi şu görüşlerle ifade edilmiştir.

Lozan Antlaşması Türk siyasal yaşamında başlı başına bir yer tutan milli bir eser durumundadır. Lozan Barış Antlaşması yeni bir Türk devletinin kurulmasında temel öğe olan bir siyasi belge olmuştur. Bu milli devlet, tam anlamıyla bağımsız ve uygar bir devletin bütün haklarına sahip olmuştur. Lozan Antlaşması bunları belirler ve kabul ettirir.

İSMET İNÖNÜ

Sevr, Osmanlı Devleti'nin tarihe gömülmesini tespit eden bir belgedir. Lozan, hür bir millet sıfatı ile Sevr önünde boyun eğmeyen Türk devletinin bağımsızlık hakkını bütün dünyaya kabul ettirmeye yarayan bir milletlerarası antlaşmadır.

AFET İNAN

MİLLİ SINIRLARDAN MİLLİ EKONOMİYE: TÜRKİYE İKTİSAT KONGRESİ (17 ŞUBAT-4 MART 1923)

Kazanım:

İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararları, millî iktisat anlayışı ve tasarruf bilinci açılarından inceler.

Kurtuluş Savaşı sonucunda, Misak-ı Milli büyük ölçüde gerçekleştirilmiş; tam bağımsızlık ve milli egemenlik sağlanmıştı. Şimdi ki öncelik ise ekonomiye yön vermek, ülkeyi kalkındırmak kısacası Milli Ekonomi için çalışmaktı. Mustafa Kemal'e göre asıl iş ekonomik bağımsızlığı ve kalkınmayı gerçekleştirmekti. Bu amaçla bağımsız ve ulusal bir ekonomi kurmak için Lozan Barış Görüşmelerinin kesintiye uğradığı dönemde Türkiye'nin ilk iktisat kongresi toplandı. 17 Şubat 1923 tarihinde toplanan ve 4 Mart 1923 tarihine kadar çalışmalarını sürdüren TÜRKİYE (İZMİR) İKTİSAT KONGRESİ'NDE alınan kararlarla ulusal ekonominin ve sanayileşmenin altyapı çalışmaları başladı. Bu iktisat kongresinde ülkenin her yerinde işçi, çiftçi, tüccar ve sanayici temsilcileri olmak üzere toplam 1135 kişi katıldı. Kongrede YENİ Türk devletinin izleyeceği ekonomik program ve kalkınma hedefleri belirlendi. Kongre sonunda MİSAK-I İKTİDADI (EKONOMİ ANDI) adlı bir belge kabul edildi. Bu belgenin esas ilkesi EKONOMİK BAĞIMSIZLIĞI SAĞLAMAKTI. Misak-ı İktisadi kararlarından bazıları şunlardır:

*Türk milleti tahribat yapmaz, imar eder. Bütün mesai, ekonomik yönden ülkeyi yükseltmek gayesine yönelmiştir.

*Türk vatandaşları kullandığı eşyayı mümkün mertebe kendisi üretir. Çok çalışır, vakitte, servette ve ithalatta israftan kaçır. Milli üretimi temin için gerektiğinde geceli gündüzlü çalışma Türk vatandaşının özelliğidir.

*Hırsızlık, yalancılık, gösteriş ve tembellik en büyük düşmanımızdır. Her zaman faydalı yenilişleri severek alırız.

*Türkler hangi meslekte olursa olsunlar birbirlerini candan severler. Meslek, zümre itibarıyla el ele vererek birlikler oluşturur; ülkesini ve birbirini tanımak için aralarında görüşme ve anlaşma yaparlar.

4 Mart 1923

15 gün süren Türkiye İktisat Kongresinde alınan kararlardan bazıları şunlardır:

1. Hammaddesi yurt içinden temin edilen sanayi dalları kurulmalıdır.

2. El işçiliğinden ve küçük imalattan suratla fabrikaya ve büyük işletmelere geçilmelidir.
3. Devlet, özel sektör tarafından gerçekleştirilemeyen yatırımlara öncülük edecektir.
4. İşletmelere kredi sağlayacak bankalar kurulacaktır.
5. Sanayi teşvik edilmelidir.
6. Yerli malı kullanılması ve tasarrufu özendirilmelidir.

Türkiye İktisat Kongresinde alınan kararlar doğrultusunda gerçekleştirilen bazı kalkınma hamleleri ve sanayi kuruluşları şöyledir:

1924	Türkiye İş Bankası kuruldu.
1924	Türkiye Taş Kömürü Kurumu kuruldu.
1925	Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası kuruldu.
1925	Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu kabul edildi.
1925	Türk Tayyare Cemiyeti (Türk Hava Kurumu) kuruldu.
1926	Uşak Şeker Fabrikası açıldı.
1926	Kayseri Uçak Fabrikası açıldı.
1927	Teşviki Sanayi Kanunu çıkarıldı.
1928	Kırıkkale Mermi Fabrikası üretime başladı.
1930	Ankara'da Sanayi Kongresi toplandı.
1930	Gölcük'te modern Türk donanmasının temelleri atıldı.
1933	Sümerbank kuruldu.
1934	Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı uygulamaya kondu.
1935	Maden Tetkik Arama Enstitüsü kuruldu.
1935	Etibank kuruldu.
1935	Gölcük tersanelerinde yapılan ilk Türk gemisi denize indirildi.
1936	Türkiye'de ilk tank imalatı gerçekleştirildi.
1939	Karabük Demir ve Çelik Fabrikası açıldı.
1939	Kırıkkale Barut Fabrikası açıldı.
1945	Ankara'da Türkiye'nin ilk Uçak Motoru Fabrikası kuruldu.

BAŞKENT ANKARA

Kazanım:

Ankara'nın başkent oluşunun gerekçelerini açıklar.

Temsil Heyetinin 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelmesiyle şehir Milli Mücadelenin yönetim merkezi oldu. TBMM burada açıldı, böylece Türk devleti kuruldu. Kurtuluş Savaşı ile ilgili önemli kararlar burada alındı. Millet egemenliğine dayanan devletin kurumları tek tek şekilleniyordu ve bu yeni devletin artık bir başkente ihtiyacı vardı. Bu konuda içten ve dıştan gelen kararsızlıklara son verilmesi gerekiyordu. Ayrıca bu dönemde belli kesimler tarafından dile getirilen başkent İstanbul olacağına dair söylenti (Türkiye Devletini Osmanlının devamı gibi göstermek isteyenlerin çabasıydı) devlete zarar veriyordu. Planlarını yeri ve zamanı gelince gerçekleştiren Mustafa Kemal başkent konusunda da böyle davrandı. İsmet paşa ve arkadaşları tarafından 13 Ekim 1923'te meclise sunulan "Türkiye Devleti'nin başkenti Ankara şehridir." şeklindeki tek maddelik tasarı mecliste kabul edildi ve Türkiye devletinin başkenti Ankara oldu. Bu madde 1921 Anayasasında eklendi.

Ankara'nın başkent olarak seçilmesinin gerekçeleri:

*Coğrafi konumunun (Anadolu'nun ortası) uygun olması nedeniyle askeri olarak savunmaya ve siyasi olarak her yere hizmet götürmeye uygun olması.

*Temsil Heyeti'nin 27 Aralık 1919'da Ankara gelmesiyle; Milli Mücadele'nin Ankara'dan yürütülmesi, kararların burada alınması ve TBMM'nin burada açılması.

YAŞASIN CUMHURİYET! CUMHURİYETİN İLANI: 29 EKİM 1923

Kazanım:

Cumhuriyetin ilân edilmesini, Türkiye'de demokrasi rejiminin gerekleri ile bağdaştırarak değerlendirir.

Mustafa Kemal, Milli Mücadele'nin başından beri rejimin (yönetim biçiminin) değişeceğini ve ulusal egemenliğin sağlanması gerekliliğini vurguluyordu. TBMM'nin açılmasıyla ulusal egemenliğe dayanan demokratik yapıda bir devlet kurulmuştu. Fakat bu devletin yönetim biçimi henüz koşullar uygun olmadığı için açıklanmamıştı. Üstelik devletin başkanının kim olduğu saltanatın kaldırılmasının ardından belli değildi.

27 Ekim 1923 tarihinde Fethi Bey hükümeti istifa etti. Yerine yeni hükümet kurulamadığı için yönetim boşluğu oluştu. Hükümet bunalımı doğdu. Bu durumu açmak için Mustafa Kemal Paşa devletin yönetim şeklinin cumhuriyet olarak ilan etme yolunda çalışmalara başladı. Bir gün sonra, 28 Ekim 1923 akşamı yakın arkadaşları ile Mustafa Kemal yakın arkadaşlarını Çankaya Köşkünde yemeğe davet etti. Yemekte arkadaşlarına "Yarın Cumhuriyeti ilan edeceğiz." dedi. Ardından nasıl hareket edileceği konusunda bir program hazırlandı ve arkadaşlarını görevlendirdi. Diğer kişiler ayrıldıktan sonra köşkte misafir olan İsmet Paşa ile bir kanun tasarısı hazırlandı. Bu tasarıda 20 Ocak 1921 tarihli Teşkilatı-Esasiye Kanununda (Anayasa), devlet şeklini belirten

maddeler şöyle değiştirdi: “Türkiye Devleti’nin hükümet Şekli cumhuriyettir.” Üçüncü maddeyi de şu şekilde değiştirdi: “Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur. ... Türkiye Cumhurbaşkanı devletin başkanıdır.” TBMM’de, 29 Ekim 1923 akşamı bu kanun tasarısı maddelerinin görüşülmesine geçildi. Görüşmeler sonucunda kanun tasarısı oy birliğiyle kabul edildi. Böylece yeni devletin adı “TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİ” oldu. (29 Ekim 1923). Ardından Cumhurbaşkanlığı seçimlerine geçildi. Mustafa Kemal, meclisteki tüm milletvekillerinin oyunu alarak Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk Cumhurbaşkanı oldu.

ÖZET TABLO:

Cumhuriyetin ilan edilmesinde;

*Saltanatın kaldırılmasının ardından oluşan ortaya çıkan devlet başkanlığı sorunu,

*27 Ekim 1923’te istifa eden Fethi Bey hükümetinin yerine yeni hükümet kurulamaması ile oluşan hükümet sorunu etkili olmuştur.

Cumhuriyet’in ilan edilmesiyle;

-Devleti adı belli oldu: Türkiye Cumhuriyeti

-Devlet Başkanlığı sorunu çözüldü: Devletin başkanı “Cumhurbaşkanı” oldu.

-Hüküm sorunları çözüldü: Artık hükümetler Cumhurbaşkanı tarafından atanacak bir Başbakan tarafından kurulacaktı. Bakanlar Kurulu da TBMM’den onay olarak çalışmalarına başlayacaktı.

ÇAĞDAŞ DEVLETE DOĞRU

Kazanım:

3 Mart 1924’te kabul edilen kanunların gerekçelerini ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimleri fark eder.

HALİFELİK KALDIRILYOR (3 MART 1924)

TBMM, 1 Kasım 1922’de Saltanatı kaldırmış, fakat halifeliğin devamına karar vermişti. Bunun nedeni halifeliğin kaldırılması için ortamın uygun olmamasıydı. İngilizlere sığınarak önce Malta adasına sonra da Fransa’ya giden Vahdettin’in “halife” unvanını kullanmaması için TBMM Osmanlı soyundan Abdülmecit Efendi’yi halife ilan etti. Ancak sorun tam anlamıyla çözülmüş değildi. Cumhuriyet rejimini benimsemeyen, saltanat taraftarları halife Abdülmecit Efendi’nin etrafında toplanmaya başladılar. Abdülmecit Efendi’nin de çevresinden aldığı güçle siyasi faaliyetlerde bulunması Cumhuriyet için tehdit oluştuyordu. Halifelik zaten TBMM’nin benimsediği “Milli Egemenlik” ilkesi ile bağdaşmıyordu. Halifelik, Türkiye’nin laik ve çağdaş bir yapıya kavuşması için yapılacak yeniliklerin de önünde bir engeldi. TBMM, 3 Mart 1924 tarihinde çıkardığı bir yasayla halifeliği kaldırdı. Böylece aklın ve bilimin esas alındığı demokratik ve laik toplum düzeninin oluşturulmasında önemli bir adım atıldı.

ÖĞRETİMDE BİRLİK SAĞLANIYOR: TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU (3 MART 1924)

Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde diğer pek çok kurum gibi eğitim kurumları da bilimsellikten uzaklaşmış ve gerilemişti. Birçok eğitim kurumu vardı ve bu eğitim kurumlarının uyguladığı eğitim ve bağlı olduğu kurumlar farklı olduğu için eğitim öğretimde birlik yoktu ve durumu kültür çatışmasına yol açıyordu. Örneğin, mekteplerin bir kısmı ve medreseler Şeriye ve Evkaf Vekâletine (Din işleri ve Vakıflar Bakanlığı) bağlıydı. Avrupa tarzında okullar ise Maarif Vekâlet’ine (Eğitim Bakanlığı) bağlıydı. Ülkede bunlardan başka devletin denetimi dışında, kuruluş amaçları, eğitim programları ve yöntemleri farklı, azınlık okulları ve yabancı okullar vardı. 3 Mart 1924’te, TBMM’de kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Kanunu) ile tüm yerli ve yabancı okullar Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlandı. Böylece tüm okullar devlet denetimine alınarak, öğretimde birlik sağlandı. Daha sonra medreseler kaldırıldı. Böylece ülkü birliği, kültür birliği yolunda önemli bir adım atıldı. Kız erkek öğrencileri bir arada eğitim gördüğü karma eğitime geçildi. Hızlı okullaşma ile okuma yazma oranı arttı. Okulların parasız olması sağlandı. Okullarda okutulan diğer dersler uygulamalı ve çağın gereklerine uygun hale getirildi.

DİĞER GELİŞMELER:

3 Mart 1924’te ayrıca; Şeriye ve Evkaf Vekâleti kaldırılarak yerine din konusunda halkı aydınlatmak ve ilgili işleri yürütmek için DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI; vakıf mallarını korumak ve işletmek üzere VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ kuruldu.

Aynı gün; Erkan-ı Harbiye nezareti de kaldırılarak yerine güvenlik sorunlarına ve belirsizliklerine hazır olmak iç ve dış tehdit risklerine karşı güvenliği sağlamak için GENELKURMAY BAŞKANLIĞI kurulmuştur.

ÇOK PARTİLİ DEMOKRATİK YAŞAM

Kazanım:

Atatürk’ün çok partili siyasî hayata verdiği önemi kavrar.

Mustafa Kemal, ülkede ulusal egemenlik anlayışını, cumhuriyet rejimini ve demokrasiyi yerleştirmek istiyordu. Bu amaçla Meclis açılmış, saltanat kaldırılmış, cumhuriyet ilan edilmişti. Şimdi sıra demokrasinin diğer ilkelerini uygulamaya gelmişti. Demokrasi ilkesinin en önemli prensibi olan çok partili hayata geçiş için iki defa girişimde bulunmuştur.

A-Halk Fırkası (9 Eylül 1923-)

Temeli Sivas Kongresi'nde oluşturulan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine dayanan Halk Fırkasını, Mustafa Kemal 9 Eylül 1923'te kurdu. Cumhuriyetin ilanından sonra Cumhuriyet Halk Fırkasını alan bu parti 1950 yılına kadar iktidarda kalmıştır.

B-Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (17 Kasım 1924-3 Haziran 1925)

Cumhuriyet'in ilanından sonra inkılâpların birbiri ardına gelmesi Milli Mücadele'nin lider kadrosu arasında anlaşmazlıklara neden oldu. Bu anlaşmazlıkların sonucunda; Kazım Karabekir, Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele ve Adnan Adıvar gibi milletvekilleri Cumhuriyet Halk Fırkasından istifa ederek 17 Kasım 1924 tarihinde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasını kurdular. Ülkemizin ilk muhalefet partisi olan bu parti, eğitimde milli esasları, ekonomide liberalizmi savunuyordu. Ama partinin programında "dini inanç ve esaslara saygılı" olduğunun vurgulanması inkılâp karşıtlarının partide toplanmasına neden oldu. Bu kişiler faaliyetleriyle ve konuşmalarıyla cumhuriyet için tehlike arz etmeye başladılar. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası üyelerinden bazılarının Şeyh Sait İsyanında ilgisi olduğu, devlete ve rejime zarar verdiği ortaya çıkınca hükümet tarafından 3 Haziran 1925'te kapatıldı. Böylece çok partili hayata geçiş denemesinin ilki başarısız oldu.

C-Serbest Cumhuriyet Fırkası (12 Ağustos 1930-17 Kasım 1930)

1930 yıllara gelindiğinde inkılâpların büyük çoğunluğu gerçekleştirilmişti. Fakat Cumhuriyetin ilk yıllarında ekonomi alanındaki olumlu gelişmeler halka yansıtılamamıştı. Bu durum özellikle mecliste ekonomi konusunda tartışmalara yol açıyordu. O yıllarda dünyada yaşanan ekonomik bunalım ülkemizi de etkilemişti. Ekonomi konusunda da yeni fikirlere ihtiyaç vardı. Böyle bir ortamda Mustafa Kemal yakın arkadaşı Paris büyükelçisi Fethi Okyar'a yeni bir kurmasını teşvik etti. Elçilik görevinden ayrılan Fethi Bey 12 Ağustos 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurdu. Ama bu parti içine de rejim karşıtları sızdı. Bu kişiler partiyi kendi amaçları doğrultusunda kullanmak istediler. Bu gelişmelerden rahatsız olan Fethi Bey, 17 Kasım 1930'da kendi kurduğu bu partiyi kendi isteği ile kapattı.

YORUM: Çok partili hayata geçiş için iki kez deneme yapılmış, ikisi de başarısız olmuştur. Bu durum toplumun henüz çok partili hayata geçiş için hazır olmadığını gösterir.

ÇAĞDAŞ UYGARLIĞA DOĞRU ADIMLAR

Kazanım:

Şapka ve Kıyafet İnkılâbını, tekke ve zaviyelerin kapatılmasını, miladi takvim ve uluslararası saat uygulamasının kabulünü millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde değerlendirir.

Ölçü ve tartıların değişmesini çağdaşlaşma çerçevesinde değerlendirir.

ÇAĞDAŞ TOPLUM VE MEDENİ KIYAFET:

Osmanlı çok uluslu ve çok kültürlü bir yapıda olduğundan insanlar arasında kılık kıyafette birlik yoktu. Kılık kıyafet konusunda karışıklık Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar sürdü. Türk inkılâbının amacı "Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş bütün anlamıyla ve görünüşüyle medeni bir topluma dönüştürmekti." Mustafa Kemal de bu amaçla çağdaş toplumların kıyafetlerinin benimsenmesini gerekli görüyor, fes yerine şapka giyilmesini istiyordu. Bu amaçla şapkayı tanıtmak için Kastamonu'ya bir seyahate çıktı. Burada yaptığı konuşmalarla şapkanın, çağdaş kıyafetin, kılık kıyafetin üzerinde durdu. Bu konuşmalar gazetelerde de yer alınca şapka halk arasında kısa sürede benimsendi.

25 Kasım 1925'te TBMM'de "şapka Giyilmesi Hakkında Kanun" kabul edildi. Böylece Türk toplumun başlığı şapka oldu. Kıyafette yapılan değişiklik Türk toplumunu çağdaş bir görüntüye kavuşturdu ve giyim kuşamdaki birliğe son verdi, milli birlik ve beraberliği güçlendirdi.

ÇAĞDAŞ DEVLETLER İLE UYUM SAĞLANIYOR:

Osmanlı toplumunda kullanılan saat, takvim ve rakamlar diğer milletlerin kullandıkların farklıydı. Hatta bazı ölçü ve tartı birimleri ülke içerisinde bile farklılık gösteriyordu. Yeni kurulan Türkiye devletinin diğer devletlerle uluslararası ilişkilerini kolaylaştırmak ve toplumda ikiliğe neden olan bu durumu düzenlemek gerekiyordu. Bu amaçlar şu inkılâplar yapıldı:

Takvim ve Saat: 26 Aralık 1925'te çıkarılan ve 1 Ocak 1926'dan itibaren uygulamaya konulan bir yasa ile Hicri Takvim ve Rumi Takvim kaldırıldı ve Miladi Takvim kabul edildi. Alaturka saat yerine de uluslararası saat uygulamaya konuldu.

Rakam: 20 Mayıs 1928'de kabul edilen bir yasayla uluslararası rakamlar kullanılmaya başlandı.

Ölçü ve Tartı: 26 Mart 1931'da kabul edilen Ölçüler Kanunu ile arşın, okka, endaze gibi hem yeteri kadar belli olmayan hem de bölgeden bölgeye değişen birimleri yerine ağırlık birimi olarak kilogram, uzunluk birimi olarak da metre kabul edildi.

YORUM: Tüm bu değişiklikler takvim, saat ve ölçülerde ülkede birliği sağladığı gibi diğer milletlerle de uyumu sağladı.

TEKKE VE ZAVİYELER KAPATILIYOR (1925):

Tekke ve Zaviyeler Osmanlının en önemli din ve kültür kurumlarındandı. Bu nedenle pek çok tekke ve zaviye kurulmuştu. Ama bunların çoğu Osmanlının son dönemlerinde asıl amacından uzaklaşmıştı. İşsiz güçsüzlerin toplandığı, fal ve büyü bakılan yerlere dönüşmüştü. Halkın dini duygularının istismar edildiği yerler olmuşlardı. Bu

nedenle 30 Kasım 1925'te çıkarılan bir yasa ile tekkeler kapatıldı. Kanun bütün tarikatlarla birlikte şeyh, derviş, baba, mürit, dede gibi unvanların kullanılmasını da yasakladı.

HUKUK VE AİLE

Kazanım:

Hukuk alanındaki gelişmeleri, Medeni Kanunun Türk aile yapısında ve kadının toplumdaki yerinde meydana getirdiği değişiklikleri analiz eder.

Osmanlıda hukuk birliği yoktu ve değişik mahkemeler vardı. Ülkemizin kurulmasının ardından bu alanda da inkılaplar yapıldı. Hukuk alanında yapılan inkılapların amacı Türk milletini milli, çağdaş, tam bağımsız ve demokratik bir yaşam sürmesidir.

ANAYASALARIMIZ:

1921 Anayasası: Kurtuluş Savaşı devam ederken Teşkilat-ı Esasiye adıyla ilk anayasamız 20 Ocak 1921'de kabul edilmişti. Bu anayasasının ilk maddesi "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir." ifadesiydi. Egemenliği koşulsuz olarak Türk milletine veren bu anayasa ilk defa millet yönetiminde söz sahibi oldu. Savaş dönemi olduğu için bu anayasa Yasama, yürütme ve yargı yetkilerini TBMM'ye vermişti. Bu anayasada devletin yönetim biçimi ile ilgili bir madde yoktu. 1923'te Cumhuriyetin ilanından sonra bu anayasaya "Türkiye devleti cumhuriyettir" maddesi eklendi.

1924 Anayasası: 1921 anayasası savaş döneminin olağanüstü şartlarında hazırlanmıştı. Cumhuriyetin ilanından sonra ülkenin yeni şartlarına uygun olarak 1924 Anayasası hazırlandı. Bu anayasa Milli Egemenlik ilkesinin gelişmesinde önemli bir adım olmuştur. Atatürk'ün yaptığı tüm inkılaplar bu anayasa içinde yer aldı. Bu Anayasa'da 1928 ve 1937 yıllarında değişiklik yapıldı.

1961 Anayasası: Değişen şartlara göre yeni bir anayasa yapıldı.

1982 Anayasası: şuan yürürlükte olan anayasadır. İlk üç maddesi değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemezdir. Bu maddeler şöyledir:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 1982

MADDE 1- Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

MADDE 2- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.

MADDE 3- Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanunda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.

Millî marşı "İstiklâl Marşı"dır.

Başkenti Ankara'dır.

TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN KABULÜ:

Osmanlı döneminde hazırlanan ve 1926 yılına kadar kullanılan MECELLE artık ihtiyaçları karşılamıyordu. Çağdaş bir medeni kanun hazırlanması gerekiyordu. Yeni bir Medeni Kanun hazırlamak uzun zaman alacağından Türk toplumun yapısına uygun bir medeni kanun arayışına başlandı. Bir komisyon oluşturuldu. Batılı ülkelerin medeni kanunları incelenmeye başlandı. Sonuçta sorunlara pratik çözümler üreten, Avrupa'da en son hazırlanan ve Türk toplum yapısına en uygun olan İsviçre Medeni Kanunu alındı. Yasa kültürümüze ve toplum yapımıza uyarlandı. 17 Şubat 1926'da TBMM'de kabul edildi, 4 Ekim 1926'da uygulanmaya başlandı.

Türk Medeni Kanunu, evlenme, boşanma, miras, velayet, resmi nikâh ve mülkiyet konularına önemli düzenlemeler getirdi. Türk aile yapısında önemli değişiklikler sağladı. Çok eşle evlilik yasaklandı. Resmi nikâh zorunluluğu getirildi. Miras ve şahitlik konusunda kadın erkek eşitliği sağlandı. Kadına da boşanma hakkı verildi.

YORUM: Medeni Kanun ile kadınlara siyasi hak verilmemiştir.

REJİM KARIİTİ BĞR İSYAN: ŞEYH SAİT İSYANI

Kazanım:

Şeyh Sait İsyanını çağdaş, demokratik ve laik Türkiye Cumhuriyetine karşı tepkiler ve uluslararası ilişkiler açısından değerlendirir.

Lozan Barış Görüşmelerinde Musul sorunun çözümü sonraya bırakılmıştı. Türkiye ile İngiltere arasında yapılan görüşmelerden bir sonuç çıkmadı. İngiltere, Musul petrol bölgesi olduğu için burayı vermek istemiyordu. Musul meselesinin görüşüldüğü sırada içte rejim düşmanlarının dışta da İngiltere'nin desteği ile Şeyh Sait isyanı çıktı. Bir tarikat lideri olan Şeyh Sait, "Din elden gidiyor" diyerek hükümete karşı ayaklandı. (13 Şubat 1925) Genç ili Ergani ilçesi Piran köyünde başlayan isyan kısa sürede bölgedeki illere yayıldı. İngilizler tarafından desteklenen isyancıların amacı cumhuriyet ve inkılapları ortadan kaldırmak, saltanat ve hilafeti geri getirmektir. İsmet Paşa başkanlığında kurulan yeni hükümet sıkı tedbirler aldı. **4 Mart 1925'te Takrir-i Sükûn Kanunu (Huzur ve Güvenliği Sağlama Yasası)** çıkarıldı. Bu kanunla hükümete ayaklanmayı bastırmak için geniş yetkiler verdi. İsyan batırıldı ve elebaşları İstiklal Mahkemelerinde yargılandı.

Doğuda bu ayaklanmanın bastırılmasıyla cumhuriyet rejimine karşı oluşan ilk büyük tehlike önlenmiş oldu. Türk ordusu tüm gücünü bu isyanı bastırmak için kullandı. Bu yüzden Musul sorunu İngilizlerin istedikleri şekilde sonuçlandı.

Ayaklanmada etkisi olduğu gerekçesiyle Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı. Böylece çok partili hayata geçiş için henüz hazır olunmadığı anlaşıldı.

YORUM: Şeyh Sait isyanı diğer isyanlarda görünmeyen bazı özellikler taşır. Bu isyan, bütün ülkeye yayılmaya çalışılmış ve Türk inkılâbına karşı yapılmış bir harekettir. Bu hareketin temelinde çağdaş, demokratik ve laik Cumhuriyet düzenini ortadan kaldırıp saltanat ve halifeliği geri getirme amacı vardır.

KABOTOJ BAYRAMI

Kazanım:

Kabotaj Kanununu millî egemenlik hakları ve Türk denizciliğinde meydana getirdiği gelişmeler bakımından değerlendirir.

Kabotaj: Bir ülkenin denizlerinde yolcu ve yük taşıma hakkının sadece o ülke vatandaşlarına ait olmasıdır.

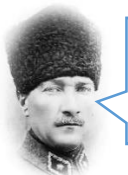
Ülkemizde ticaret cumhuriyet öncesinde gayrimüslimlerin elindeydi. Ülkenin çevresindeki karasuları Türkler tarafından kullanılmıyordu. Bunlar yabancılara bırakılmış, Türk denizciliği gerilemişti. Cumhuriyetin ilanından sonra Türklerin de ülkenin her alanındaki ticarete etkin hale gelmelerinin sağlanması gerekiyordu. Denizcilik sadece ulaştırma işi değil iktisadi iş olarak anlaşılmalı ve tersaneler, gemiler, limanlar ve iskeleler inşa edilmeli; deniz spor kulüpleri kurulmalı ve bunlar korunup geliştirilmeliydi. Bu amaçla devlet bir takım çalışmalar başlattı. 19 Nisan 1926'da Kabotaj Kanunu çıkarıldı. 1 Temmuz 1926'da yürürlüğe giren bu kanunla Türkiye kıyılarında deniz taşımacılığı ve limanlar arasında gemi işletme ve ticaret yapma hakkı Türk vatandaşlarına ve Türk bayrağı taşıyan gemilere tanındı. Bunun anlamı, Türk kara sularında yalnız Türk gemilerinin yolcu ve yük taşıyabileceğiydi. Ülkemizde, her yıl, 1 Temmuz "Denizcilik ve Kabotaj Bayramı" olarak kutlanmaktadır.

MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST GİRİŞİMİ

Kazanım:

Mustafa Kemale suikast girişimini cumhuriyete yönelik tehditler çerçevesinde yorumlar.

Yapılan inkılâplardan, Mustafa Kemal'den, yeni rejimden rahatsız olanlar Mustafa Kemal'in ortadan kaldırırlarsa inkılâpların sona ereceğine her şeyin eskiye döneceğini düşünüyorlardı. Bunun için Mustafa Kemal'e İzmir gezisi sırasında bir suikast düzenlemek için bir plan hazırladılar. Ama Mustafa kemal, İzmir'e bir gün geç gelince plan ortaya çıktı. İlgililer yakalandı. İstiklal Mahkemesinden yargılanarak gerekli cezalara çarptırıldı. Mustafa Kemal, 16 Haziran 1926'da İzmir'e geldi ve gezisini tamamladı. Olayın duyulması üzerine tüm ülkede mitingler düzenlendi. Halk, Mustafa Kemal'e ve inkılâplara olan bağlılığını ortaya koydu. Suikast girişiminin ardından Mustafa Kemal yayınladığı bildiride şunları söylemiştir:

Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Ama Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.

BİR DEVRİN ANALİZİ: NUTUK

Kazanım:

Büyük Nutuk'un söyleniş amaçlarını, içeriğini ve tarihsel niteliğini kavrar.

Mustafa Kemal, 15 Ekim 1927'de TBMM Büyük Salon'da Cumhuriyet Halk Partisi üyelerine 6 gün süren bir konuşma yapmıştır. Mustafa Kemal bu tarihi konuşmasında 1919-1927 yılları arasındaki gelişmeleri anlatmıştır. Bu konuşma daha sonra NUTUK, BÜYÜK NUTUK, SÖYLEV adı ile basılmıştır. Bu eser Osmanlı Devleti'nin son dönemi, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu konusunda en önemli kaynaktır. Olaylar birinci ağızdan aktarılmıştır.

NUTUK, "1919 senesi Mayısının 19.günü Samsun'a çıktım" cümlesiyle başlar ve GEÇLĞE HİTABE ile sona erer. Türk Milletinin var olma mücadelesini anlatan bu eser aynı zamanda inkılâplara gelen eleştirilere bir cevap niteliğindedir.

NUTUK'ta 9 yıldaki gelişmeler üç ana bölümde anlatılır:

BİRİNCİ BÖLÜM: 19 MAYIS 1919-Samsun'a Çıkış / 23 Nisan 1920-TBMM'nin açılışına kadar

İKİNCİ BÖLÜM: TBMM Hükümetleri dönemi (23 Nisan 1920-29 Ekim 1923-Cumhuriyetin ilanı)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: Cumhuriyet Dönemi- (29 Ekim 1923- 1927 arası)

11

Mustafa Kemal Nutuk'u neden yazmıştır?

Gelecek nesiller için, Türkiye Cumhuriyeti tarihi için; Türkiye Cumhuriyetine yönelmiş iç ve dış tehditlere karşı Türk gençlerine yol göstermek için yazmıştır. Bu eser ile millet olma bilincini kuvvetlendirmiştir. Milli varlığımızın dününe, bugününe, yarınına ışık tutması için yazmıştır. Olayları belgelere dayanarak, sebep sonuç ilişkisi içinde anlatarak Türk milletinin var olma mücadelesini herkes birinci ağızdan öğrensın, örnek alsın diye yazmıştır.

Yorum: NUTUK çağdaşlaşma ve bağımsızlık için yapılması gerekenleri anlatır. Bu nokta diğer milletlere de yol gösterir. Bu yüzden pek çok dile çevrilmesi onun EVRENSEL bir eser olduğunu gösterir.

HARF İNKİLÂBINDAN MİLLET MEKTEPLERİNE

Kazanım:

Harf İnkılâbını ve Millet Mekteplerini, eğitimin yaygınlaştırılması ve çağdaş Türk toplumunun oluşturulması açılarından değerlendirir.

Cumhuriyetin ilanının arkasından eğitim ve kültür alanından peş peşe inkılâplar yapılmıştı. Bunlar:

- 3 Mart 1924'te çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu öğretimde birlik sağlanmıştır.
- 1926 yılında çıkarılan bir yasa ile ticaret hayatında Türkçe kullanılması kararlaştırılmıştı.

- 1927 yılında çıkarılan bir yasa ile sokak adları Türkçeleştirilmiştir.
- 29 Mayıs 1928'de çıkarılan bir yasa ile Arap rakamları kaldırılarak Uluslararası rakamlar kabul edilmiştir.

Alfabe konusunda birkaç kez gündeme gelmiş ama tam anlamıyla üzerinde durulmamıştı. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu dönemde halk tarafından öğrenilmesi ve anlaşılması güç olan Arap alfabesi kullanılıyordu. Yeni Türk alfabesinin oluşturulması ve kullanılması gerektiğine inanan Mustafa Kemal, harf inkılabı ile büyük çoğunluğu okuma yazma bilmeyen halkın okuryazar olacağına inanıyordu. 1 Kasım 1928'de, TBMM'de, "Yeni Türk Harflerinin Kabul ve Tetkiki Hakkında Kanun" kabul edildi. 24 Kasım 1928'de de "Millet Mektepleri Talimatnamesi" Resmi Gazetede yayınlandı ve Mustafa Kemal'e "Başöğretmen" unvanı verildi.

Millet Mektepleri (1 Ocak 1929): Yeni Türk harflerinin kabulünün ardından yeni harfleri öğretmek ve okuryazar oranının artırmak için Millet Mektepleri açılmıştır. Yeni harflerin kullanımını yaygınlaştırmak için 16-45 yaş arası vatandaşların katıldığı kurslar düzenlenmiştir. Millet Mekteplerinin faaliyete geçtiği 1 Ocak 1929 tarihi ile başlayan ders yılında 1 milyon vatandaş okuma yazma kurslarına katılmış ve bunların %50'si okuma yazma öğrenmiştir. Yeni Türk harfleri bir yol gibi kısa bir sürede Türk halkı tarafından benimsenmiştir. Harf İnkılabının aynı zamanda;

*Türk kültür hayatında,

*Türk Tarih Kurumu (1931), Türk Dil Kurumu (1932), Halk Evleri (1932) gibi kurumların oluşmasında,

*Ortak bir konuşma dilinin oluşmasında,

*Eğitim çabalarının yaygınlaşmasında önemli katkıları olmuştur.

MİLLİ KÜLTÜRÜMÜZ AYDINLANIYOR

Kazanım:

Atatürk'ün millî kültür ve millî kimlik oluşturmak ve geliştirmek için dil ve tarih alanında yaptığı çalışmalarını değerlendirir.

Milli kültürün sürdürülüp geliştirilmesinde dil ve tarih önemli bir yere sahiptir. Cumhuriyetin ilk yıllarında milli kültürümüzün yaşatılabilmesi için dil ve tarih alanında çalışmalar yapılmıştır. Bu konuda yapılan çalışmalar şunlardır.

A) Milli Kültürümüzün Aydınlatılması için Tarih Konusunda Yapılan Çalışmalar: 1930 yılında, Mustafa Kemal'in isteği üzerine "Türk Tarih Heyeti" oluşturulmuş, birçok kitap alınmış, Türkçeye çevrilmiş, heyet üyeleri Türk tarihini bilimsel bir şekilde incelemişler ve sonuçta "Türk Tarihinin Ana Hatları" ve okullar için dört ciltlik "Tarih Kitabı" hazırlanmıştır. Bu kitapta Türk tarihinin ve kültürünün zenginliğine değinilmiş, ilk Türk devletlerinden Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar Türk devletleri

incelenmiştir. Bu çalışmalarda Türklerin, tarih boyunca tıp, astronomi, coğrafya vb. alanlarda yetiştirdiği insanlarla dünya medeniyetine ve insanlığın gelişimine katkıları vurgulanmıştır.

15 Nisan 1931'de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kurulmuştur. Bu kurum, Türk milletin tarihe ve uygarlığa katkıları üzerinde çalışmaya başlamıştır. 1935 yılında cemiyetin ismi TÜRK TARİH KURUMU yapılmıştır. Mustafa Kemal, bu kurumuna yanı sıra üniversitelerin de tarih alanında çalışmasını ve bilimsel birikime sahip öğretim elemanları yetiştirmesini istiyordu. Bu doğrultu da Ankara'da DİL VE TARİH COĞRAFYA FAKÜLTESİ kurulmuştur.

B) Milli Kültürümüzün Aydınlatılması için Dil Konusunda Yapılan Çalışmalar: 2 Temmuz 1932'de de TÜRK DİLİ TETKİK CEMİYETİ (TÜRK DİL KURUMU) kurulmuştur. 1934 yılında yapılan ikinci Türk Dil Kurultayında yabancı kelimelerin atılarak dilimizin sadeleştirilmesi karar verilmiştir. 1935 yılında Türkçenin daha iyi öğretilmesi ve konuşulması için kampanyalar düzenlenmiştir. Atatürk bir konuşmasında bu konuda şunları söylemiştir:

Türk dilinin zenginleştirilmesi, sadeleştirilmesi ve kamuoyuna bunların benimsenmesi için her yayın aracından faydalanmalıyız. Her aydın, hangi konuda olursa olsun yazarken buna dikkat edebilmeli; konuşma dilimizi ise ahenkli, güzel bir hale getirmelidir.

12

Atatürk, 1936-1937 yılları kış aylarında Arapça Geometri terimleri yerine Türkçe terimlerinin kullanıldığı Geometri Kılavuzu adlı bir kitap yazmıştır. Atatürk, 1937 yılında Sivas'ta düzenlediği bir gezi sırasında Sivas Lisesinde bir geometri dersine katılmıştır. Derste bir öğrencinin Arapça geometri terimleri kullanması üzerine bu şekilde kullanımın yanlış olduğunu açıklayıp geometri terimlerinin Türkçe karşılıklarını tek tek açıklamıştır. Bu olaydan sonra Atatürk'ün hazırladığı "Geometri Kılavuzu" kitabı bastırılıp tüm okullara dağıtılmıştır.

Atatürk, Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu'nun Türk Milli Kültürünü aydınlatan çok önemli bilim kurumları olduğunu söylemiştir. Ayrıca 5 Eylül 1938 tarihinde hazırladığı vasiyetnamesinde Türkiye İş bankasındaki hisselerinin yıllık gelirinden iki kuruma da eşit pay ayırmıştır. Her iki kurumda milli bir kimlik oluşturulmasına büyük katkıda bulunmuştur. Atatürk bu iki kurum için şunları söylemiştir:

Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumunun her gün yeni ufuklar açan ciddi ve aralıksız çalışmalarını övgü ile anmak isterim. Bu iki ulusal kurumun, tarihimizin ve dilimizin karanlıklar içerisinde unutulmuş derinliklerini, dünya kültüründe başlangıcı temsil ettikleri kabul edilebilir bilimsel belgelerle ortaya kondukça yalnızca Türk ulusunun değil, bütün bilim dünyasının ilgisini ve uyanmasını sağlayan kutsal bir görev yapmakta olduklarını güvenle söyleyebilirim.

KUBİLAY OLAYI

Kazanım:

Menemen Kubilay Olayını Türk milletinin cumhuriyet yönetimindeki kararlılığı ve çok partili siyasî hayata etkisi açısından değerlendirir.

TBMM’de ikinci muhalefet partimiz olan Serbest Cumhuriyet Partisi, Mustafa Kemal’in tavsiyesi ile kurulmuştu. Bu partinin kurulmasının amacı hükümet çalışmalarının denetlenmesiydi. Ancak bu parti ilerleyen dönemlerde inkılâp karşıtlarının sığınağı haline geldi.

Bu nedenler parti yönetimi partiyi kapatmaya karar verdi. (17 Kasım 1930) Bu olaydan kısa bir süre sonra İzmir’in Menemen ilçesinde gerici bir ayaklanma çıktı. Derviş Mehmet ve yandaşları Şeriat isteğiyle sokağa döküldüler. (23 Aralık 1930) Bu olayı haber alan Öğretmen Asteğmen Kubilay komutasındaki askerlerle olay yerine geldi. Ama olayı durdurmaya çalışırken isyancılar tarafından Şehit edildi. Hükümet olaya hemen el koydu. İsyan batırıldı. Sorumlular İstiklal mahkemesinde yargılandı.

Mustafa Kemal, Kubilay olayının üzerinde titizlikle durmuştur. Bunun cumhuriyeti yıkmaya yönelik bir hareket olduğunu belirtmiştir. Kubilay olayı yurttta büyük üzüntü ne nefret uyandırmıştır. Düzenlenen mitinglerle protesto edilmiştir. Kubilay Olayı, ülkemizde barış ve huzuru sağlamanın önemini ve inkılapları halka daha iyi anlatmanın önemi göstermiştir. Sonuç olarak Kubilay olayı da ülkemizin henüz çok partili hayat geçiş için hazır olmadığını göstermiştir.

BİR CUMHURİYET KENTİ

Kazanım:

Şehir incelemesi yoluyla Cumhuriyet Döneminde mimarlık ve şehir planlaması alanında yapılan çalışmalara örnekler verir.

Atatürk’ün doğumunun 100. Yıldönümü nedeniyle 1981 yılında Federal Almanya’da düzenlenen etkinliklere Dr. Kurt Laquer, “Ankara, Kemal Atatürk’ün Kenti” başlıklı bir makale ile katılmıştır. Kendisi bu makalesinde 1936 yılında Ankara’ya yaptığı bir yolculuğunu ve başkentteki gözlemlerini aktarmıştır. Onun gözlemlerinden 1930’ların Ankara’sı şöyledir:

*O (Atatürk) yeni başkenti Türkiye Cumhuriyetinin kültür ve uygarlığın başkenti yapmak için elinden gelen her şeyi yaptı.

*Sağda meyve ağaçları, solda demir yolu, tarım arazileri, büyük bir mandıra... Gazi Çiftliği kentin sakinleri için dinlenme yeri idi.

*Daha ilk girişte yeşillikler içerisinde, tenis kortlarıyla çevrili hipodromu gördüm.

*Taşhan Meydanından yakınında Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda yapılmış olan binalar bulvara sıralanmıştı: Sümerbank, Etibank, Merkez Bankası, Milli Eğitim Bakanlığı...

Genç Türkiye Cumhuriyeti’nin başkentini planlamak için 1928 yılında bir yarışma düzenlendi. Yarışmaya katılan imar planlarını bizzat Mustafa Kemal incelemişti. Yarışmayı Alman

Mimar Hermann Jansen (Herman Yansen) kazanmıştı. Ankara’nın gelecek 50 yılı düşünülerek, 300.000 nüfuslu bir şehir planı yapılmıştır. Jansen, Ankara’yı yeşillikler içerisinde bir bahçe şehir olarak düşünmüştür.

ÇAĞDAŞ ÜNİVERSİTE YOLUNDA

Kazanım:

1933 Üniversite Reformundan hareketle Atatürk’ün bilimsel gelişme ve kalkınmaya verdiği önemi kavrar.

Atatürk’ün en temel hedefi en hayati meselesi en hayati Türkiye’yi çağdaş bir medeniyet ve kültürün bir parçası haline getirmektir. Bunun yolu da bilim ve teknolojiye geçmektir. Bu sebeple dönemin tek üniversitesi olan Darülfünun bu görevi yerine getirmeliydi. Çünkü çağdaş medeniyete ulaşmak ancak bilimsel çalışmalarla mümkündü ve bunu da ancak üniversiteler yerine getirebilirdi. Ama Osmanlı’dan kalan Darülfünun görevini yerine getiremiyordu. Bu kurumun ciddi bir reforma ihtiyacı vardı. Bu konuda tarafsız ve isabetli karar verebilmek için hükümet İsviçreli bir bilim adamı olan Malşe’yi görevlendirildi ve ondan Darülfünun için bir rapor yazmasını istendi. Malşe hazırladığı raporda, “Darülfünunun Türk inkılâbına yaraşır bir dinamizmden yoksun olduğunu, ilim ve fikir anlamından çok yavaş olduğunu” belirttikten sonra Darülfünunun geliştirilmesi için şu önerilerde bulundu:

- Üniversitenin gelişmesi için Dil derslerine ağırlık verilmeli,
- Öğretim üyelerinin bilimsel seviyesi yükseltilmeli,
- Bilimsel araştırmalara ağırlık verilmeli,
- Öğrenci alımı sınavla yapılmalı,
- Spor tesisleri, pansiyon ve yemekhaneler yapılmalı,
- Kongre ve konferansla düzenlenerek eğitim desteklenmeli.

Üniversite reformunun amacı araştıran, sorgulayan, tahlil eden, değerlendiren ve bilimsel değerleri rehber edinen bir üniversite oluşturmaktır. Bu amaçla “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” sözünü uygulama alanına koymak üzere İstanbul Üniversitesi kuruldu. (18 Kasım 1933) Üniversite tıp, edebiyat, hukuk ve fen olmak üzere sekiz enstitüden oluşacaktı. Üniversite Milliyetçilik ve İnkılâpçılık esaslarına göre eğitim yapacaktı. İstanbul Üniversitesi yurt dışından gelen öğretim üyeleri ile takviye edilerek, akademik geleneklerin oluşmasında, ders kitaplarının hazırlanmasında, geleceğin Türk bilim insanlarının yetiştirilmesinde büyük katkıda bulunmuştur. Derslerde deney, gözlem ve uygulamalara önem veren üniversite, daha sonra kurulacak üniversitelere de örnek olmuştur.

DEVLET TOPLUM ELELE

Kazanım:

Atatürk Döneminde sağlık alanında yapılan işleri devletin temel görevleri bağlamında inceler.

Atatürk, sağlık konusunda devlete düşen görevleri bir konuşmasında şöyle belirtiyordu:

Milletimizin sağlığının korunması ve kuvvetlendirilmesi, ölüm oranının azaltılması, nüfusun artırılması, sosyal hastalıkların ve bulaşıcı hastalıkların etkisiz bir duruma sokulması, böylece millet fertlerinin dinç ve çalışmaya yetenekli kusursuz vücut yapıları olacak şekilde yetişmesi.

Sağlık konusunda devlet üzerine düşen görevi yerine getirmiş ve şu faaliyetler yürütülmüştür:

- Refik Saydam Hıfzıssıhha Müessesesinin Kurulması (1928): Bu kurumda koruyucu sağlık hizmetleri için kuduz, çiçek aşılırları üretilmiş ve ülke ihtiyacını karşılayacak kadar serum üretilmiştir.
- Veremle savaş: Cumhuriyetin ilk yıllarında verem yaygın bir hastalıktı. Bu hastalığın tedavisi amacıyla; 1923'te Behçet Uz'un girişimiyle İzmir'de Verem Savaş Cemiyeti kuruldu. 1924'te İstanbul'da verem hastalarının tedavisi için Sanatoryum açıldı. 1925'te İzmir'de veremle mücadele için ilk dispanser açıldı. 1930 yılında Umumi Hıfzıssıhha Kanunu çıkarıldı. Bu kanunla veremli hastaları ihbar etme ve hastalığın bulaşmasını engellemek için tedbir zorunluluğu getirildi.
- Koruyucu sağlık: Ülkemizde 1920'li yıllarda yaygın olan çocuk ölümlerini önlemek amacıyla aşı kampanyaları düzenlenmiştir.

MODERN TARIMIN DOĞUŞU

Kazanım:

Atatürk Orman Çiftliği örneğinden yola çıkarak Atatürk'ün modern tarımın gelişimine ve çevre bilincine verdiği önemi fark eder.

Atatürk çevreyi, doğayı çok seviyordu ve bunu her fırsatta ifade ediyordu. Hayatı boyunca doğa konusunda birçok çalışma yapmıştır. Modern tarım uygulamalarına da değer veren Atatürk kendi adını taşıyan Orman Çiftliğini kurmuştu.

Atatürk Orman Çiftliği Nasıl Kuruldu?

Atatürk, Ankara'da örnek bir çiftlik kurmak istiyordu. Çevresindekiler karşı çıkınca durumu köylülere danıştı ve burada bir çiftlik kurabileceğini öğrendi. Bundan sonra bu çiftliğin kurulma aşamalarında bizzat bulundu. Atatürk Orman Çiftliği'nin kurarken Atatürk'ün amaçları şunlardı:

- Örnek çiftlik kurarak tarımı geliştirmek,
- Bazı bitkileri yetiştirip çiftçilere örnek olarak göstermek,
- Ziraat konusunda uygulamalı eğitim yapmak,
- Ziraat okuluna gidecek öğrencilerin bir yıl staj yapmalarını sağlamak,
- Ankara halkı için eğlenme ve dinlenme alanı oluşturmak.

Tarım alanında yapılan diğer çalışmalar:

- 1923 yılında çiftçileri desteklemek amacıyla kredi verilmiştir.

- 1925 yılında, Osmanlı döneminden beri tarımsal ürününün %10 üzerinden alınan Aşar Vergisi kaldırılarak çiftçinin sırtındaki büyük bir yük kaldırılmıştır.
- 1926 yılında çıkarılan Medeni Kanun ile köylüye toprak mülkiyeti hakkı tanınmıştır.

AZ ZAMANDA ÇOK VE BÜYÜK İŞLER YAPTIK!

Kazanım:

Onuncu Yıl Nutkundan hareketle yapılan inkılâpları, Atatürk'ün geleceğe yönelik hedeflerini ve Türk milletinin özelliklerini değerlendirir.

Atatürk, Cumhuriyetin ilanının 10. yılında (29 Ekim 1933) Ankara Hipodromunda yaptığı ONUNCU YIL NUTKU adı verilen bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmasında, on yılda başarılanlar kadar, savaşımlardan yorgun çıkmış bir ulusa ruh ve dinamizm aşılamış ve "Türk, Övün, Çalış, Güven" diyerek bu dinamizmi sağlamaya çalışmıştır. Onuncu Yıl Nutkunda konularına göre konuşmayı şöyle belirtebiliriz;

Yapılan inkılâplar: "Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk Kültürü olan, Türkiye Cumhuriyetidir."

Geleceğe yönelik hedefler: "Yurdumuzun, dünyanın en mamur ve medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah, vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü, muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız."

Türk milletinin özellikleri: "Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır, Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti, milli birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü Türk milletinin, yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müspet ilimdir. Şunu da ehemmiyetle tebarüz ettirmeliyim ki, yüksek bir insan cemiyeti olan Türk milletinin tarihi bir vasfı da, güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitri zekâsını, ilme bağlılığını güzel sanatlara sevgisini, milli birlik duygusunu mütemediyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek, milli ülkümüzdür. Türk milletine çok yaraşan bu ülkü, onu, bütün beşeriyette hakiki huzurun temini yolunda, kendine düşen medeni vazifeyi yapmakta, muvaffak olacaktır."

SANAT VE SPOR

Kazanım:

Örnek olaylardan yararlanarak Atatürk'ün sanata ve spora verdiği önemi fark eder.

Atatürk ve Sanat:

Atatürk, ülkemizde kültürün ve sanatın gelişmesi için gayret göstermiştir. Kültür ve sanat faaliyetlerini özendirmiştir. Güzel sanatların toplumda kabul görmesi için kurumlar açmıştır.

Atatürk, Onuncu Yıl Nutkunda güzel sanatlara verdiği değeri ve önemi şöyle ifade etmiştir.

Milli kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin üzerine çıkaracağız... Yüksek bir insan topluluğu olan Türk milletinin tarihi bir niteliği de güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki... güzel sanatlara olan sevgisini geliştirmek milli idealimizdir.

Atatürk ve Müzik:

Cumhuriyet döneminde müzik eğitime büyük önem verilmiş ve müzik öğretmeni ve sanatçı yetiştirmeye öncelik verilmiştir. Bu amaçla 1 Kasım 1924 tarihinde Ankara Musiki Muallim Mektebi açılmıştır. Bu okul daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsü'ne bağlanmıştır.

Atatürk ve Resim, Heykel, Anıt:

Cumhuriyetin ilanı ile resim ve heykel sanatında büyük gelişme yaşanmıştır. Yeni okullar açılmış ve çok sayıda sanatçı yetiştirilmiştir. Cumhuriyetin kuruluşunun 10. Yıldönümünde ülkemizin değişik yerlerine "Yurt Gezileri" kapsamında ressamlar gönderildi ve bu ressamların yaptığı resimler Ankara'da bizzat Atatürk'ün açılışını yaptığı "Türk İnkılâp Sergisi" adı altında sergilendi. Ayrıca "Kurtuluş Savaşı ve Atatürk Devrimleri" sergisi de dönemin ses getiren sergilerinden birisiydi.

Yine bizzat Atatürk'ün yönlendirmesiyle 1937 yılında "Resim ve Heykel Müzesi" açılmıştır.

Atatürk ve Spor:

Atatürk spora çok önem veriyordu. Bu kapsamda spor öğreticileri yetiştirmek için Çapa Muallim Mektebinde bir kurs açılmıştı. Bu dönemde Türkiye idman Cemiyetleri İttifakı da Türk sporunun ilk resmi kuruluşu olarak faaliyete geçmiştir. Bu kuruluş devlet tarafından da desteklenmiş böylece devlet ilk kez spora ve sporcuya yardım etmiştir. Ayrıca kendisi de bir binici olan Atatürk atlı sporları özendirmiştir.

Türk sporcuları ilk kez 1924 Paris Olimpiyatlarına katılmışlar ve böylece dünyanın seçkin sporcuları ile yarışmış ve dünya sporunu yakından tanımışlardır.

ÇAĞDAŞ TÜRK KADINI

Kazanım:

Atatürk'ün kadınlara sağladığı sosyal ve siyasal hakları dönemin çeşitli ülkelerindeki kadın haklarıyla karşılaştırarak değerlendirebilir.

Atatürk, Türk toplumunu çağdaşlaştırırken sosyal hayatta kadın ve erkeğin birlikte yer almasına dikkat etmiştir. 30 Ağustos 1925 tarihinde yaptığı bir konuşmada şöyle demiştir:

Bir toplum, bir millet, erkek ve kadın denilen iki cinsten oluşmuştur. Kabul edilebilir mi ki, bir kitlenin bir parçasını yükseltelim, diğer parçasını görmemezlikten geleyim de kitlenin tamamı yükselebilir. Olabilir mi ki, toplumun bir yansı gerekir. İnkılâp böyle olursa başarılı olur.

topraklara zincirlere bağlı kaldıkça diğer kısmı göklere yükselebilir. Şüphe yok, yükselme adımları, dediğim gibi iki cins tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve yükselme ve yenileme adımında birlikte aşama kaydetme

18 Nisan 1935 tarihinde Atatürk'ün himayesinde, İstanbul'da "Milletlerarası İlk Kadın Kongresi" yapılmıştır.

Türk kadını siyasal haklarını birçok Avrupa ve dünya ülkesindeki kadınlardan önce elde etmiştir. Bu haklar şöyledir:

TÜRKİYE'DE KADIN HAKLARI;

*3 Nisan 1930-Belediye seçimlerine katılma hakkı

*26 Ekim 1933- Muhtar seçme ve seçilme hakkı

*5 Aralık 1934-Milletvekili seçme ve seçilme hakkı

DÜNYADA KADIN HAKLARI;

*Fransa'da kadınlar 1946 yılında oy kullanma hakkı elde etmişlerdir.

*İtalya'da kadınlar 1948 yılında seçimlere katılabilmişlerdir.

*Japonya'da kadınlar 1950 yılında seçim haklarını kazanmışlardır.

*İsviçre'de kadınlar 1971 yılında siyasi haklarını elde edebilmişlerdir.

SOYADI KANUNU

Kazanım: Soyadı Kanununun kabulünün gerekçelerini ve Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadı verilmesini millî kimlik kazanma ve çağdaşlaşma çerçevesinde açıkla.

1934 yılına kadar ülkemizde kişilerin soyadları yoktu. Kişinin adının yanına baba adı, doğum yeri veya bağlı bulunduğu boy yazılırdı. Bu durum, okul alınma, askere gitme, okul, tapu, vergi alma vb. işlerde karışıklığa yol açıyordu. Bu gerekçelerle; yani toplumsal ilişkilerdeki bu karışıklığı gidermek ve hedeflenen çağdaş topluma ulaşabilmek için her bireyin bir soyadı almasına gerek vardı.

21 Haziran 1934 tarihinde çıkarılan "Soyadı Kanunu" ile her vatandaşın, adından başka bir de soyadı taşıması zorunlu oldu. Kanuna göre her Türk, kendi adından başka, ailesinin ortak olarak kullanacağı bir soyadı alacaktı. Soyadları Türkçe olacak ve ahlaka aykırı olmayacaktı.

Soyadı Kanunu'nun kabulünden sonra 24 Kasım 1934'de Mustafa Kemal'e de Türk milletinin bir şükran ifadesi olarak ATATÜRK soyadı verilmiştir.

1934 yılında çıkartılan başka bir kanunla da "ağa, hacı, hafız, hoca, molla, efendi, paşa" gibi toplumda ayrıcalık ve zümreleri belirten unvanlar kaldırılmıştır.

Soyadı Kanunu, bir öze dönüş hareketidir. Bu yasa ile Türk milletine milli kimlik ve milli benlik kazandırmak ve çağdaşlaşmak amaçlanmıştır. Böylece ortak kültür

paylaşan milletimizin, milli benliğini, milli kültürünü, dilini, tarihini koruyarak çağdaş uygarlıklar seviyesine çıkması amaçlanmıştır.

5.ÜNİTE

“ATATÜRKÇÜLÜK” TÜRK ÇAĞDAŞLAŞMASI

Kazanım:

Atatürkçülüğün amaç ve niteliklerini kavrar.

Mustafa Kemal, gençlik yıllarından itibaren dünyadan ve ülkemizde meydana gelen kültürel ve bilimsel gelişmeleri takip etmiştir. Devlet ve toplum yaşamına ilişkin bazı düşünce ve ilkeler oluşturmuş yıkılmak üzere olan bir devletten, çağdaş bir toplum, tam bağımsızlığa ve millet egemenliğine dayalı modern bir devlet kurarken de bu düşünce ve ilkelerden yararlanmıştır.

ATATÜRKÇÜLÜK NEDİR?

Mustafa Kemal’in siyasi, ekonomik, toplumsal alanlardaki gerçekçi, düşünce ve uygulamalarının bütünüdür. Türk devleti ile toplumunun her alanda çağdaşlaşmayla ilgili genel hedefleri, amaçları, ilkeleri belirten düşünceler bütünüdür. Bu nedenle Atatürkçülüğe Atatürkçü Düşünce Sistemi adı da verilir.

Atatürkçülüğün amaçları nelerdir?

- ✓ Milli kültürümüzü aklın ve bilimin yol göstericiliğinde en kısa sürede çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarmak.
- ✓ Türk milletinin bugün ve gelecekte tam bağımsız olarak millet egemenliğine dayalı, demokratik ve laik kurallar içerisinde mutlu bir yaşam sürmesini sağlamak.
- ✓ Çağın ihtiyaçlarına uygun sosyal ve siyasal kurumlara sahip modern bir devlet kurmak.
- ✓ Türk toplumunu askerlikte, ekonomide, bilimde, sanatta, sosyal ve siyasal alanlarda dünyadaki en ileri toplumlar arasına girmesini sağlamak.
- ✓ Milli birlik ve beraberliği ve sürdürülmesini sağlamak.
- ✓ Kişi hak ve özgürlükleri korumak, yurttan ve dünyada barışı korumak.

Mustafa Kemal, gerçekleştirilen inkılapların gayesini şöyle açıklamıştır:

Efendiler, yaptığımız ve yapmakta olduğumu inkılapların gayesi Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş bütün anlam ve görünüşüyle medeni bir toplum haline getirmektir.

Atatürkçülüğün nereden doğmuştur, temeli neye dayanır?

-Türk milletinin ihtiyaçlarından, tarihi gerçeklerinden doğmuş ona özgü milli bir düşünce sistemidir. Mustafa Kemal Türk tarihini ve geleneğini çok iyi incelemiş, Türk insanın karakterini çok iyi tahlil etmiştir. Bu yüzden Atatürkçü düşünce sisteminin temelinde TÜRK TARİHİ VE TÜRK KÜLTÜRÜ vardır.

Atatürkçü Düşünce Sisteminin nitelikleri nelerdir?

Atatürkçü düşünce sistemi dogmalara değil; akla ve bilime temel alır. Bilime, gelişime ve yeniliklere açık sürekli kendini güncelleyen dinamik bir düşünce sistemidir. Atatürk’ün işaret ettiği hedefler, ilkeler ve inkılaplar bir bütündür.

Atatürkçü sisteminin oluşmasında etkili olan faktörler nelerdir?

- Atatürk’ün doğup büyüdüğü ortam,
- Atatürk’ün yaşadığı olaylar,
- Milli sorunlar
- Atatürk’ün okuduğu kitaplar etkili olmuştur.

ATATÜRK’Ü ETKİLEYEN OLAYLAR VE FAKÖRLER

Kazanım:

Dönemin şartlarını göz önünde bulundurarak dünyada ve ülkemizde Atatürk’ün düşünce sisteminin oluşmasında etkili olan olaylar hakkında çıkarımlarda bulunur.

Atatürk düşünce sisteminin oluştururken değişik düşünce ve fikirlerden yararlanmış ve olaylardan etkilenmiştir. Mustafa Kemal’i etkileyen düşünce, fikir ve olayları şöyle sıralayabiliriz:

a) Fransız İhtilali: 1789 yılında gerçekleşen Fransız İhtilali tüm Avrupa’yı etkilemiş, ihtilal sonrasında “milliyetçilik”, “eşitlik”, “özgürlük” gibi kavramlar/düşünceler ortaya çıkmıştır. Bu fikirlerin yayılmasıyla imparatorluklar yıkılmıştır. Fransız İhtilali ile yayılan düşünceler Mustafa Kemal’i de derinden etkilemiştir. Hatta Türk demokrasinin Fransız İhtilalinin açtığı yolu izlediğini belirtmiştir.

b) Osmanlı Devleti’nin içinde Bulunduğu Durum ve Ülkenin Yaşadığı Sorunlar: 18. Yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti, Avrupa’nın bilim, teknik alanındaki üstünlüğünü kabul etmişti. Birçok alanda yenilikler yapılmasına rağmen istenen sonuç alınamamıştı. Devlet, ekonomik açıdan iyice güçsüzleşmişti. Kapitülasyonlar ekonomiyi geriletliyordu, sanayi geliştirilememişti. 1854 yılından itibaren alınan dış borçlarda ülkeyi iflasın eşiğine getirmişti.

Siyasi açıdan da durum çok kötüydü. Balkanların büyük kısmı kaybedilmişti. Balkan ülkeleri Osmanlı’dan toprak koparma amacındaydılar. Rusların kıskırttığı Ermeniler isyan etmişlerdi. Mısır, 1881 yılında İngilizler tarafından işgal edilmişti.

Osmanlı aydınları Meşrutiyet yönetiminin devleti parçalanmaktan kurtaracağını düşünüyorlardı. Ama meşrutiyete geçilmesine rağmen parçalanma durmadı. Mustafa Kemal’in ülkenin kurtuluşuyla ilgili düşüncesi de **TÜRKÇÜLÜK** akımıydı. Birinci Dünya Savaşının ardından alınan ağır yenilgi onda millet iradesine dayalı yeni bir Türk devletinin kurulmasının kaçınılmaz olduğunu göstermişti.

c) Okuduğu Kitaplar: Kitap okumayı çok seven bir lider olan Atatürk’ün zengin bir kütüphanesi vardı. Onun düşünce dünyasının oluşmasında Türk ve Avrupalı düşünürlerin düşünceleri etkili olmuştur. Tevfik Fikret, Namık Kemal, Ziya

Gökalp, Voltaire (Volter), J.J. Rousseau (Jan Jak Ruso) gibi düşünürlerin özgürlük, demokrasi ve milliyetçilik ile ilgili düşünceleri Atatürk'ü etkilemiştir.

d) Eğitim Gördüğü Okullar/Öğretmenler: Mustafa Kemal'in düşünce dünyasının oluşmasında öğretmenlerinin de çok büyük etkisi olmuştur. Okuduğu okullardaki öğretmenler O'nun tarih bilinci ve vatan ve millet sevgisi kazanmasında çok etkili olmuştur.

GÜÇLÜ BİR TÜRKİYE İÇİN

Kazanım:

Millî güç unsurlarının Atatürk'ün yönetim anlayışındaki yerini ve önemini kavrar.

Milli Güç: Devletlerin gerek savaş döneminde gerekse barış döneminde hedeflerine ulaşmak için kullandıkları güçtür. Milli Güç, maddi ve manevi gücün toplamıdır. Atatürk, Kurtuluş Savaşını kazanmak ülkesi çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmak için milli güç unsurlarını kullanmıştır.

Milli Güç unsurları şunlardır:

Askeri Güç: Askeri güç ülke içinde huzurun ve güvenliğin sağlanmasında ve dışarı karşı da caydırıcılık sağlaması açısından oldukça önemlidir. Türkiye ordusu ile güçlüdür.

Ekonomik Güç: Milli Mücadele'nin kazanılmasından sonra İzmir'de bir iktisat kongresi düzenleyen Atatürk, askeri zaferi ekonomik zaferlerle güçlendirmek için çalışmalara başlamıştır. Atatürk'e göre ekonomi, kendi kaynaklarına dayanarak kalkınmayı hedefleyen bir milli ekonomi olmalıdır. Ülkenin çalışan nüfusu, nüfusun niteliği, yer altı ve yer üstü zenginlikleri, teknolojisi ve sanayisi ekonomik gücün kaynaklarını oluşturur.

Siyasi Güç: Siyasi güç millet iradesine dayanır. Atatürk'e göre güçlü bir devlet olmanın şartı gücünü halktan alan yönetimdir. Bu siyasi yönetim insana değer vermeli, özgürlükleri savunmalı ve demokratik katılımı amaçlamalıdır.

Sosyo-kültürel Güç: Bir milletin kültürü ve milleti oluşturan insan gücünün nitelikleri sosyo-kültürel gücü belirler. İnsan gücü Kurtuluş Savaşının kazanılmasında önemli bir etken olmuştur. Onuncu yıl marşında geçen "On yılda on beş milyon geç yarattık her yaştan" cümlesi cumhuriyete sadık, eğitilmiş genç bir nesil anlatmaktadır. Ve Türkiye'nin önemli bir gücü ve övünç kaynağı olmuştur. Cumhuriyetin kısa sürede gösterdiği başarıda Türk milletinin köklü kültürü de ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü bir milleti millet yapan en önemli değer asırlar içerisinde meydana getirdiği kültürüdür.

ATATÜRK İLKELERİ

1-CUMHURİYETLE BİR MİLLETİZ (CUMHURİYETÇİLİK)

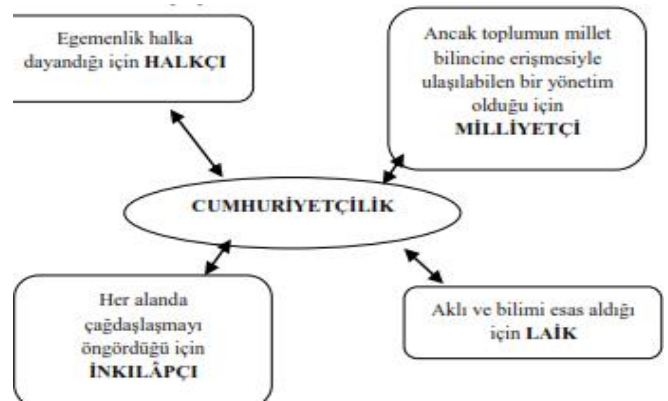
Kazanım:

Cumhuriyetçilik ilkesinin önemini ve cumhuriyet yönetiminin Türk toplumuna sağladığı faydaları kanıtlara dayalı olarak açıklar.

Cumhuriyet egemenliğin bir kişi veya gruba değil kayıtsız şartsız millete ait olduğu yönetim biçimidir. Atatürk demokrasinin en iyi uygulanabildiği yönetim biçimi olarak Cumhuriyet'i görmüştür. Halk kendi kendini yönetir. Seçtiği temsilciler aracılığıyla egemenliği elinde tutar. Seçimler serbest ortamda yapılır. Seçilenler belli bir süreyle seçilirler.

Anayasamızın ilk maddesi; "Türkiye devleti bir Cumhuriyettir." Şeklinde. İkinci maddesi ise cumhuriyetin niteliklerini düzenler. Buna göre gücünü millettten alan Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına saygılı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. Bu maddeler değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez.

Atatürk'ün diğer ilkelerinin gerçekleşmesi ve yaşaması her şeyden önce Cumhuriyetçilik ilkesinin yerleşmesi ile mümkündür. Cumhuriyetçilik diğer ilkeler ile iç içedir.

CUMHURİYETİN KAZANDIRDIKLARI:

Cumhuriyetle birlikte;

- Toplumdaki tüm ayrıcalıklar kalktı, vatandaşlar devlet yönetimine eşit olarak katılma hakkı elde etti.
- Bütün vatandaşlar kanun önünde eşit hale geldi. Kanunlar mahkemeler aracılığıyla uygulanmaya başladı ve vatandaşlar haklarını mahkemede aramaya başladılar.
- Vatandaşların temel hak ve özgürlükleri devlet güvencesine alındı. Türk milleti hak ve sorumluluklarının farkına vardı. Vatandaşlara rahatça fikrini söyleyebilme ve huzurlu bir hayat sürebilme imkânı sağlandı.
- Gelişmemize engel unsurlar kaldırıldı. Ülke büyük bir ilerleme yoluna girdi.

Atatürk, Gençliğe Hitabesinde belirttiği gibi Cumhuriyeti Türk gençliğine emanet etmiştir.

CUMHURİYETİN VATANDAŞLARIYIZ

Kazanım:

Bir Türk vatandaşı olarak cumhuriyetin Türk milletine kazandırdığı vatandaşlık temel hak ve sorumlulukları bilincini kazanır.

Cumhuriyet öncesi temel hakların birçoğundan yoksun olan Türk halkı Cumhuriyet sayesinde layık olduğu haklara kavuşmuştur. Cumhuriyetle elde edilen haklar, vatandaşın devlete ve birbirine karşı sorumluluklarını belirlemiştir. Bu sorumluluklarımız şunlardır;

- ✓ Kanunlara uymak
- ✓ Yurdumuzu korumak
- ✓ Kazancımız oranın vergi vermek
- ✓ Askerlik yapmak
- ✓ Oy kullanmak

Devlet de vatandaşların hak ve özgürlükleri korur, bunları anayasa ile güvence altına alır. Anayasamızda kişisel, sosyal, ekonomik, siyasal haklar şeklinde bize verilen haklar belirtilmiştir. Kişi dokunulmazlığı, eğitim hakkı, sağlık hakkı, özel hayatın gizliği bu haklarımızdan bazılarıdır.

ATATÜRK'ÜN CUMHURİYETÇİLİK İLE İLGİLİ SÖZLERİ:

"Bugünkü hükümetimiz, devlet örgütümüz doğrudan doğruya milletin kendiliğinden yaptığı bir devlet örgütü ve hükümdür ki, onun ismi cumhuriyettir. Artık hükümet ile millet arasında mazideki ayrılık kalmamıştır. Hükümet millet ve millet hükümdür. Artık hükümet ve hükümet mensupları kendilerinin millettan ayrı olmadıklarını ve milletin efendi olduğunu tamamen anlamışlardır." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, s. 280.)

"Kıvançla görmekteyiz ki cumhuriyet rejimi, yurdumuzda huzur ve sakinliğin iyi şekilde yerleşmesini sağlamış bulunuyor. Vatandaşlar ve bu yurttan oturanlar, cumhuriyet kanunlarının eşit şartları altında, kendileri için hazırlanan hürriyet, refah ve mutluluk imkânlarından en iyi bir biçimde yararlanmaktadırlar." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçten, s. 847.)

. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazine, mahrum etmek isteyen dâhilî ve haricî, bedhahların olacaktır.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istikbâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur."

"Hakların en birincisi, yaşamak hakkıdır. Diğer bütün haklar ve bu haklara karşılık olarak yapılan görevler, hep yaşamak hakkına dayanır. Bugünkü hukuk, insanları, her kim olursa olsun, herhangi memlekette bulunursa bulunsun, yaşamak hakkına sahip sayar. Şüphe yok, bir insanın yaşamak hakkı, onu diğerlerinin yaşamak hakkına saygı göstermek göreviyle bağlar. Bu fikri daha açık ifade edelim: Bir insanın hakkı, diğer bir insan için görev olur ve yine bir insanın görevi de diğer insanın hakkı demektir. 'Hak', 'yetki' dediğimiz zaman hemen aynı şeyleri anladığımız gibi 'görev', 'zorunluluk', 'yükümlülük', 'ödev' ve 'borç' da birbirinden aynı mayan şeylerdir. Anlıyoruz ki hakkın bulunduğu yerde görev ve görevin bulunduğu yerde hak vardır. İnsanlar, toplumsal yaşamda haklardan ve görevlerden örülmüş bir ağ içinde düşünülebilir." (Afet İnan, Medeni Bilgiler, s. 56.)

"En iyi bireyler, kendinden çok, bağlı olduğu toplumu düşünen, onun varlığının ve mutluluğunun korunmasına yaşamını veren insanlardır." (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 337)

NE MUTLU TÜRK'ÜM DİYENE! (MİLLİYETÇİLİK)

Kazanım:

Atatürk'ün milliyetçilik ilkesinden yola çıkarak millî birlik ve beraberliğin önemine inanır.

Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir." özdeyişinden hareketle "Ne mutlu Türk'üm diyene !" ifadesinin anlam ve önemini kavrar.

Millet, geçmişte bir arada yaşamış, şimdi bir arada yaşayan ve gelecekte de bir arada yaşama inancında ve kararlılığında olan, aynı vatana sahip çıkan aralarında dil, kültür ve duyu birliği olan topluluktur.

Atatürk milliyet kavramının temelinde milletin bağımsızlığı olduğuna inanmaktadır. Milli Mücadele Türk milletinin üstün gayretleriyle gerçekleştirilmiş, bağımsız yasama azminin bir ifadesi olan Türk milliyetçiliğine dayanarak kazandırılmıştır. Atatürk burada tüm başarılarını Milliyetçilik ruhuna sahip Türk halkı ile kazanmıştır.

Milliyetçilik, milleti sevmek ve onu yüceltme amacını benimsemek ve bu uğurda çalışmaktır. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı kendini Türk bilen, Türk olmakla övünen, tarihimize, yurdumuza, milletimizin yarınlarına inanan her yurttaşı "Türk" kabul eder. Atatürk'ün

Milliyetçilik anlayışı ırkçılık esasına dayanmaz. Irkı, düşüncesi ne olursa olsun, kendini Türk bilen ve Türk hisseden herkes Türk'tür. Atatürk bu inancını Onuncu Yıl Nutkunda, "Ne mutlu Türk'üm diyene!" cümlesiyle belirtmiştir. Her Türk milletine yürekten bağlıdır. Milletini sever, onun için çalışır. Türklüğü ile övünür ve Türk milletine güvenir. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı anayasamızda "Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür" şeklinde ifadesini bulmuştur.

Atatürk'ün Milliyetçilik anlayışı birleştirici ve kaynaştırıcıdır. Bu anlayış, millî birlik ve beraberliği güçlendirmeye yöneliktir. Bu yaklaşım millet fertlerini birbirine sınıksız bağlar.

Atatürk milliyetçiliği dil ve tarih inkılabını (Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu) sağlamıştır.

ATATÜRK'ÜN MİLLİYETÇİLİK İLE İLGİLİ SÖZLERİ:

"Eğer yapılan işler önemli ise gösterilen başarılar belliyse, inkılaplar dikkati çekmişse her fert kendini tebrik etmelidir. Çünkü böyle büyük işleri ancak çok kabiliyetli olan büyük milletler yapabilir." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II. s. 127.)

"Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir." (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 317.)

"Biz doğrudan doğruya milletseveriz ve Türk milliyetçisiyiz. Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur. Bu topluluğun fertleri ne kadar Türk kültürü ile dolu olursa o topluluğa dayanan cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur. ' (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 316.)

Bir yurttun en değerli varlığı, yurttaşlar arasında mitti birlik, iyi geçinme ve çalışkanlık duygu ve yeteneklerinin olgunluğudur. (Utkan Kocatürk. Atatürk 'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 307.

HALKÇILIK

Kazanım: *Millî egemenlik, eşitlik, adalet, demokratik hak kavramlarını Atatürkçü düşünce sistemindeki halkçılık ilkesi ile ilişkilendirir.*

Atatürk'e göre iktidarın kaynağı, doğrudan halkın kendisidir. Atatürk'ün halkçılık anlayışı milletin özgürlüğünü ve eşitliğini amaçlıyordu. Halkçılık ilkesi gereğince devlet ve vatandaşın karşılıklı hak ve görevleri düzenlenmiştir. Bireylerin hiçbirine ayrıcalık tanımayan bu ilke, millet egemenliğine dayandığından demokrasi anlayışını da simgeler. Bu ilkede; Atatürk'ün dediği gibi "Millete efendilik yoktur, hizmet etme vardır. Bu millete hizmet eden onun efendisi olur."

Halkçılık ilkesi kişilerin dil, din, mezhep, ırk, cinsiyet, siyasi görüş, farkı gözetmeksizin yasalar önünde herkesin eşit olmasını öngörür. Yasalar önünde herkesin kesin olarak eşitliği vardır. Milli gelirin adaletli dağıtılması esastır. Herkes devlet hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Bunlardan dolayı Halkçılık Milliyetçilik ilkesinin bir sonucudur.

Atatürk, "halk" ve "millet" kavramlarını aynı anlamda kullanmış ve bu düşüncesini "Türkiye Cumhuriyetini kurak Türkiye halkına Türk milleti denir" demiştir. Halkçılık ilkesinde "Devlet millet içindir" anlayışı hâkimdir. Bu anlayış, milli egemenliğe esas alır. Halkın kendini yönetmesini yani demokrasiyi öngörür.

Halkçılık ilkesi, devletin vatandaşa, vatandaşın da devlete karşı görevlerini en çağdaş şekilde düzenler. Bu ilkenin uygulamasında halk çalışmasının ve emeğinin karşılığını hak ve adalete dayanan bir düzen içerisinde elde eder. Vatandaş, haksızlık uğradığı zaman yasaların gösterdiği yollardan hakkını arar.

ATATÜRK'ÜN HALKÇILIK İLE İLGİLİ SÖZLERİ:

"Bugün haklı olarak övünebileceğimiz bütün başarının sim, yeni Türkiye Devleti'nin yapısındadır. Gerçekten, Türkiye Devleti'nin, bu yeni kuruluşun dayandığı esaslar, nitelik bakımından kendinden önceki tarihî kuruluşların esaslarından başkadır. Bunu bir kelime ile ifade etmek gerekirse diyebiliriz ki yeni Türkiye Devleti, bir halk devletidir, halkın devletidir." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçten 1, s. 309.)

"Arkadaşlar, sizler doğrudan doğruya milletimizi oluşturan halk sınıflarının içinden geliyorsunuz ve onlar tarafından seçilmiş olarak geliyorsunuz. Bunun için memleketimizin,

milletimizin hâlini, ihtiyacını ve milletimizin emellerini, üzüntülerini yakından biliyorsunuz. Herkesten daha iyi biliyorsunuz. Sizin söyleyeceğiniz sözler, alınması gereğini söyleyeceğiniz önlemler, doğrudan doğruya halkın dilinden söylenmiş gibi kabul olunur.' (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s. 467.)

TOPLUMDA DEVLET DESTEĞİ(DEVLETÇİLİK)

Kazanım:

Devletçilik ilkesinin devlete siyasî, sosyal ve kültürel alanda yüklediği görevleri açıklar.

Ulusal ve uluslararası faktörlerin devletçilik ilkesinin benimsenmesindeki etkisini değerlendirir.

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda ülkemizin durumu ekonomik açıdan çok kötüydü. Halkın elinde sermaye yoktu. Sanayi altyapısı yetersizdi. Ticaret ve demiryolları yabancıların elindeydi. Bu yüzden halkın kendi başına ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmesi mümkün değildi. Devletin ekonomiye desteklemesi ve ekonomiyi denetlemesi gerekliydi. İşte ülkenin içinde bulunduğu bu durum ülke ekonomisini geliştirmek için izlenecek yol ve yöntemleri belirleyen devletçilik ilkesini doğurdu. Devletçiliği Atatürk tarafından bir ekonomik politika olarak benimsenmesinin ulusal ve uluslararası nedenleri vardır ve bu nedenler şunlardır:

a-)Siyasi nedenler: Ülkenin siyasi olarak bağımsız olabilmesi ancak ekonomik bağımsızlıkla mümkündü.

b-)Ekonomik nedenler: Kurtuluşu Savaşı yokluklar içerisinde kazanılmıştı. Savaş sonrasında devlete kalan ise büyük bir iç ve dış borç yüküydü. Vergiler düşüktü. Ekonominin büyük çoğunluğu yabancıların elindeydi. Ülkede kalkınma hamlelerini gerçekleştirecek bir sanayi ve özel sektör yoktu. Bu arada 1929'da dünyada büyük bir ekonomik kriz çıktı. Birçok ülke bu krizi tıpkı Türkiye gibi ekonomiye devlet müdahalesi ile aşmaya çalıştı.

c-)Sosyal nedenler: Devletçiliğin ortaya çıkış nedenlerinden bir tanesi de sosyal adaleti sağlamaktır. Bu ilkeye göre devlet, bir yandan yeni iş alanları açarken bir yandan da çalışanların sosyal alanda ve sağlık alanındaki haklarını da dikkate alır.

Devletçilik anlayışı kamu yararını gerektirdiği alanlarda özel sektörün yapamadığı işleri devlet tarafından yapılmasını öngörür. Yani devletçilik ekonomide devlet ve vatandaşın işbirliği yapmasıdır. Günümüzde bu durum karma ekonomi ile ifade edilir. Sermayesi olan herkes dilediği gibi üretime katılabilir.

Devletçilik ilkesi ekonomi alanında Türk toplumuna birçok fayda sağlamıştır. Türkiye'de devlet, devletçilik ilkesi doğrultusunda ekonomik faaliyetlerin başlatıcısı olmuştur. Çeşitli işletmeler ve demiryolları yabancıardan alınarak millileştirilmiştir. Sanayi alanında devlet tarafından şeker, tekstil ve demir-çelik fabrikaları kurulmuştur. İthalat azaltılarak kendi ürettiğimiz ürünler kullanılmaya başlanmıştır.

Devletçilik ilkesi, eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel alanlarda devletin desteğini gerekli kılar.

ATATÜRK'ÜN DEVLETÇİLİK İLE İLGİLİ SÖZLERİ:

"Bugünkü mücadelelerimizin amacı tam bağımsızlıktır. Bağımsızlığın bütünlüğü ise ancak mali bağımsızlık ile mümkündür. Bir devletin mâliyesi bağımsızlıktan yoksun olunca o devletin bütün hayati kuruluşlarında bağımsızlık felç olur. Çünkü her devlet organı ancak mali kuvvetle yaşar." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, s. 43.)

"Ekonomik kalkınma, Türkiye'nin, hür, bağımsız daima daha kuvvetli, daima daha refahlı Türkiye idealinin, bel kemiğidir." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, s. 398.)

"...Efendiler! Tarih, milletlerin, yükseliş ve çöküş nedenlerini ararken birçok siyasi, askeri, sosyal sebepler bulmakta ve saymaktadır. Şüphe yok, bütün bu sebepler, sosyal olaylarda da etkilidir. Fakat bir milletin doğrudan doğruya hayatıyla, yükselişiyle alakadar ve ilişkili olan, milletin ekonomisidir. Hakikaten Türk tarihi incelenirse bütün yükseliş ve çöküş nedenlerinin bu ekonomi meselelerinden başka bir şey olmadığı anlaşılır." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, s. 99.)

LAİKLİK

Kazanım:

Laiklik ilkesinin devlet yönetimi, hukuk ve eğitim sistemi ile sosyal alanda meydana getirdiği değişimlerden yola çıkarak bu ilkenin temel esaslarını fark eder.

Laiklik, toplumsal hayatı düzenleyen hukuk kurallarının dine değil akla, bilime dayandırılması ve kişisel vicdan hürriyetinin sağlanmasıdır. Laiklik her türlü inanca saygılı olmayı gerektirir. Laiklik ilkesinin benimsenmesiyle bütün vatandaşların din, vicdan ve ibadet özgürlüğü anayasal güvence altına alınmış; dini duyguların istismar edilmesinin önüne geçilmiştir. Aynı zamanda devletin her dine eşit mesafede durması sağlanmış böylece inanç ve düşüncelere bakılmaksızın herkes kanun önünde eşit sayılmıştır.

Laiklik toplumda milli birlik ve beraberliği güçlendirmiştir. Toplumda huzur ve barışı sağlamıştır.

Laiklik konusunda şu inkılaplar yapılmıştır:

- Saltanatın kaldırılması laiklik yolunda atılan ilk adım olmuştur.
- Şeriye ve Evkaf Vekâletinin kaldırılması.
- Halifeliğin kaldırılması.
- Tevhid-i Tedrisat Kanununun çıkarılması.
- Tekke ve zaviyelerin kapatılması.
- Kılık kıyafet inkılabı.
- Türk Medeni Kanunun kabul edilmesi.
- 1928 yılında, 1924 Anayasasından "Devletin Dini İslam'dır." Maddesinin çıkarılması.
- 1937 yılında Anayasaya devletin laik olduğunun eklenmesi.

ATATÜRK'ÜN LAİKLİK İLE İLGİLİ SÖZLERİ:

"Her birey istediğini düşünmek, istediğine inanmak, kendine özgü siyasal bir fikre sahip olmak, seçtiği dinin gereklerini yapmak veya yapmamak hak ve özgürlüğüne sahiptir. Kimsenin fikrine ve vicdanına egemen olunamaz. Vicdan özgürlüğü sınırsız ve satsılmaz, bireyin doğal haklarının en önemlilerinden tanınmalıdır." (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 192.)

"Müslümanlık, aslında en geniş anlamıyla hoşgörülü ve çağdaş bir dindir." (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 329.)

"Bizim dinimiz, akla en uygun ve en doğal bir dindir. Ve ancak bu nedenledir ki son din olmuştur..." (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 329.)

"Dinimiz milletimize değersiz, miskin ve aşağı olmayı tavsiye etmez. Aksine. Allah da peygamber de insanların ve milletlerin değer ve şerefini korumalarını emrediyor..." (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 330.)

HER ALANDA YENİLİK (İNKILAPÇILIK)

Kazanım:

İnkılâpçılık ilkesini, Türk ulusunun millî kültür değerlerini geliştirerek çağdaşlaşmasının bir aracı olarak kavrar.

Atatürk inkılapları neden yapmıştır?

İnkılâpçılık çağın gerisinde kalmama, daima ilerleme, iyiye, güzele, doğruya ulaşma kararlılığıdır. Türk Milleti'nin çağdaş dünyadan yerini alabilmesi için sosyal, siyasal ve ekonomik alanda ardı ardına inkılaplar yapmıştır. Türk milletinin gelişmesi ve güçlenmesi için yapılan bu inkılaplar Atatürk'ün inkılâpçılık anlayışının bir sonucudur.

Atatürk'ün inkılâpçılık anlayışı zaman göre geri kalmış, toplumun ihtiyaçlarını karşılayamayan kurumların ortadan kaldırılması ve yerine ilerlemeyi, gelişmeyi kolaylaştıracak kurumların kurulmasına dayanır. Bu anlayış toplumun sürekli çağdaşlaşmasını öngörür.

Atatürk'ün inkılâpçılık ilkesi aklın ve bilimin öncülüğünde yeniliği ve değişimi benimser. Atatürkçü düşünce sistemine dinamik bir yapı kazandırarak çağdaşlaşmayı sürekli hale getirmiştir.

ATATÜRK'ÜN İNKILÂPÇILIK İLGİLİ SÖZLERİ:

"Türk inkılabı nedir? Bu inkılap, kelimenin ilk bakışta ima ettiği ihtilal anlamından başka, ondan daha geniş bir değişikliği ifade etmektedir... Milletin varlığını devam ettirmesi için kişileri arasında düşündüğü ortak bağ yüzyıllardan beri gelen şekil ve esasını değiştirmiş; yani millet, dinî ve mezhebi bağ yerine. Türk milliyeti bağıyla birbirine bağlanmıştır." (M. Saray ve H. Tosun, Atatürk ve Çağdaşlaşma, s. 47.)

"Efendiler, yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılapların amacı Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş

medeniyet seviyesine ulaştırmaktır.” (Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri II, s. 214.)

”Türk milletinin son yıllarda gösterdiği harikaların, yaptığı siyasi ve sosyal inkılapların hakiki sahibi kendisidir.” (Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri II, s. 214.)

İNKILÂPLARIN TEMEL DAYANAĞI

Kazanım:

Atatürk ilkelerinin amaçları ve ortak özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

Mustafa Kemal’in gerçekleştirdiği inkılâpların temelinde Atatürk ilkeleri yer alır. Mustafa Kemal, bu ilkelere dayanarak ülkede siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanda çağdaş ve akılcı inkılâplar yapmıştır. İlkeler hem inkılâpların gerçekleştirilmesine hem de onların yaşatılmasına dayanak olmuştur. Atatürk ilkelerinin amaçları:

Atatürk ilkelerinin iki temel amacı vardır:

1-ÇAĞDAŞLAŞMA: Türk ulusunu aklın ve bilimin öncülüğünde en kısa zamanda çağdaş uygarlık seviyesine çıkarma.

2-MİLLİ KÜLTÜRÜMÜZÜ GELİŞTİRME: Milli kültürümüzü geliştirme ve yükseltmek için çaba gösterme.

ATATÜRK İLKELERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

- Kaynağı Türk milli kültürüdür.
- Türk milletinin ihtiyaçlarından doğmuştur.
- Milli egemenlik temeline dayanır.
- Laik düşünce ve hukukuna dayanır.
- Evrensel ve barışçıldır.
- Taklitçi değildir. Kabul edilmesinde dış baskı ve zorlama yoktur.
- Uygulamaya da yansımıştır.
- Birbiriyle uyumlu birbirini tamamlayıcıdır.
- Akılcı ve bilimseldir.
- Hak ve hürriyetleri koruyucudur.

EN BÜYÜK ESER

Kazanım:

Atatürkçü düşünce sisteminden yola çıkarak, Atatürk ilke ve inkılâplarını oluşturan temel esasları belirler.

Atatürk ilkelerinin modern Türkiye’nin kuruluşu ve gelişmesindeki yerine ve önemine inanır.

Atatürk ilke ve inkılâplarını oluşturan temel esaslar;

- Milletimizin tam bağımsız olarak yaşaması,
- Milli egemenliğin esas alınması,
- Aklın ve bilimin öncülüğünde çağdaş uygarlık düzeyin üzerine çıkılması,

- Vatan ve millet sevgisinde alınan güçle milli birliğin ve ülke bütünlüğünün korunmasıdır.

Atatürkçü düşünce, ülke gerçeklerinden, Türk milletinin ihtiyaçlarından doğmuştur. Bu bakımdan kişisel bir düşünceye değil milli anlayışa dayanır. Akılcılığı ve bilimi esas alır. Bilimsel yöntemlerle ilerlemeyi ve çağdaşlaşmayı amaçlar.

Atatürk’ün en büyük eseri Türkiye Cumhuriyeti’dir. Bu büyük eser; 1919 yılında başlayan mücadele ile başlamış, askeri zaferleri siyasi zaferler takip etmiş, Türk Milletinin tam bağımsızlığı sağlanmıştır. Atatürk tam bağımsızlığı şöyle tanımlamıştır:

Atatürk’e göre TAM BAĞIMSIZLIK bütün yapılan inkılâpların ruhudur. Bir toplantıda kendisine ilham kaynağı sorulan Atatürk, şöyle cevap vermiştir: “Milletin kendisidir... Milletın ortak fikrinin, arzusunun, azminin yüksek tecellisinden başka bir şey değildir.”

Atatürk ilkeleri, modern Türkiye’nin kurulmasında ve gelişmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Ülkenin kurulmasında ve gelişmesinde milli birlik ve beraberliğin büyük önemi vardır.

“Tam bağımsızlık tabii ki siyasi, mali, iktisadi, adli, askeri, kültürel ve her alanda tam istiklal tam serbestiyet demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde istiklalden mahrumiyet, millet ve memleketin tam anlamıyla istiklalden mahrumiyeti demektir.”

TARİH KISA KODLAMALAR

1.İnönü bizim için MİLAT oldu...

Moskova ant, İstiklal marşı kabulü, Londra konferansı Afganistan’la Dostluk antlaşması, Teşkilatı esasiye

Lozan Ant da Çözümlemeyen Sorunlar: HIRBO....

Hatay Sorunu, Irak Sınırı, Rum Patrikhanesi, Boğazlar, Osmanlı Borçları.

Lozan da lehimize çözülen meseleler: ASKİ....

Azınlık, Savaş tazminatı, Kapitülasyonlar, İstanbul’un durumu

Doğu Sınırımızın çizildiği antlaşmalar sırasıyla aşama aşama olarak: Gazi Mustafa Kemal in baş harfleri GMK:...
Gümrü, Moskova Ve Kars Ant.

Misakı Milli Maddeleri: KABSAR....

Kapitülasyon, Araplar, Boğazlar, Sınırlar, Azınlık Referandum

Atatürk’ün 1. dünya savaşında savaştığı cepheler SaÇaK....
Suriye, Çanakkale, Kafkas

Atatürk’ün savaştığı cepheler; ÇAKAS...

Conk bayırı, Anafartalar, Kireçtepe, Arıburnu, Sedülbahr

ATATÜRKÇÜLÜĞÜN TEMEL İLKELERİ

CUMHURİYETÇİLİK	MİLLİYETÇİLİK		HALKÇILIK	LAİKLİK	DEVLETÇİLİK	İNKILÂPÇILIK
<p>*Halkın seçtiği kişilerle kendi kendisini yönetmesidir.</p> <p>*Demokrasilerde en iyi yönetim biçimidir.</p> <p>*Temeli seçime dayanır.</p>	<p>*Türk toplumunu oluşturan bireylerin her türlü durumda birlikte yaşama ve ülkesini kalkındırma arzusunun ifade eder.</p> <p>*İrkçilik esasına dayanmaz.</p>		<p>*Toplumu oluşturan bireyler arasındaki ayrıcalıkların kaldırılması ve herkesin kanun önünde eşit olmasıdır.</p>	<p>*Devlet düzeninin, yasalarının ve hukuk kurallarının dine değil aklı, bilime dayandırılmasıdır.</p> <p>*Kişilerin din ve vicdan özgürlüklerinin sağlanmasıdır.</p>	<p>*Tüm ekonomik yatırımların devlet tarafından yapılmasıdır.</p> <p>*Tercihinden değil zorunluluktan uygulanmıştır.</p> <p>*Özel sektör dışlanmaz, karma bir ekonomik modeldir.</p>	<p>*Toplumu çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmak için yapılan tüm çalışmaları içerir.</p> <p>*Atatürkçülüğü dinamik kılan bu ilkedir.</p>
Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcükler		Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcükler	Anahtar Sözcükler
-Ulusal egemenlik -Ulusal irade -Çok partili seçim -Seçme ve seçilme hakkı	Olan Ortak vatan Ortak kader Ortak dil	Olmayan Din birliği şart değildir İrk birliği şart değildir.	-Eşitlik -Ayrıcalıkların kaldırılması -Dayanışma -Sosyal Devlet	-Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması -Akılcılık ve bilimsellik -Din ve vicdan özgürlüğü -Çağdaşlaşma	-Ekonomi -Yatırım -Kamulaştırma	-İnkılâp Çağdaşlaşma -Değişim -Yenilik
Bu ilke ile ilgili inkılâplar	Bu ilke ile ilgili inkılâplar		Bu ilke ile ilgili inkılâplar	Bu ilke ile ilgili inkılâplar	Bu ilke ile ilgili inkılâplar	Bu ilke ile ilgili inkılâplar
-TBMM’nin açılması -Saltanatın Kaldırılması -Cumhuriyetin ilanı -Çok Partili hayat geçiş denemeleri -Kadınlara siyasal haklar tanınması	-TBMM’nin açılması -İstiklal marşının kabulü -Kabotaj Kanunu -Türk Dil Kurumunun kurulması -Türk Tarih Kurumunun kurulması Yabancı işletmelerin millileştirilmesi		-Soyadı kanunun kabulü -Türk Medeni kanunun kabulü -Aşar vergisinin kaldırılması -Teşvik-i Sanayi Kanunun kabulü -Kılık kıyafet inkılabı -Tekke ve zaviyelerin kapatılması	-Saltanatın kaldırılması -Halifeliğin kaldırılması -Medeni Kanunun kabulü -1928 anayasasının laikleştirilmesi -Soyadı kanunun kabulü -1924 Anayasasından, 1928 yılında “Devletin Dini İslam’dır” maddesinin çıkarılması. -1937 yılında Laikliğin Anayasaya girmesi -Medreselerin kapatılması -Kılık kıyafet inkılabı -Tevhid-i Tedrisat Kanununun çıkarılması -Şeriye ve Evkaf Vekâletinin kaldırılması	-Tarımı destekleyici çalışmalar -devlet destekli bankaların kurulması -I. Beş Yıllık Kalkınma Planının hazırlanması K.İ.T.’lerin kurulması (Etibank, Sümerbank, Şeker Fab.) -Kamulaştırma çalışmaları	Tüm inkılâplar...

Mustafa Kemal, bu ilkeleri 1931 tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkasının kurultayında açıklamıştır. Bu ilkeler Türk milletini yüceltmeyi, Türkiye Cumhuriyeti'ni sonsuza kadar yaşatmayı amaçlar. Bu ilkeler, çalışma, tecrübe, mücadelelerle olgunlaşıp, yeri ve zamanı gelince uygulanmıştır. Uzun yıllar denenmiştir. Geleceğe ışık tutar, cumhuriyet kuşakları tarafından uygulanması ve benimsenmesi önemlidir. Atatürk ilkeleri, 1937 yılında Anayasaya (1924 Anayasası) eklenmiştir.

Metin Özdamarlar Hocamıza Teşekkürler.

